

Právo životního prostředí I

Právní režim ochrany zvířat I. – ochrana volně žijících živočichů, obchodování s ohroženými druhy živočichů

JUDr. Vojtěch Vomáčka, Ph.D., LL.M.

23. 4. 2024

Osnova

- **Obecné souvislosti**
  - zvíře v právu,
  - pojem zvíře/živočich/zvěř
- **Civilněprávní ochrana?**
- **Ochrana volně žijících živočichů**
- **Obchodování s ohroženými druhy živočichů**

Zvíře v právu

- **Historický a náboženský kontext**

- *Římské právo, Karteziánská koncepce, Comte, Schopenhauer, Nietzsche, Schweitzer*
- *Regulace animal welfare v Anglii, Francii, USA*

- **Status zvířete - zvíře předmět vlastnických vztahů, zvíře jako ne(věc)?**

- **Zvíře jako obnovitelný přírodní zdroj?**

- *Využívání zvířat \ ochrana zvířat při jejich využívání*
zvířat

- **Ochranné režimy zvířat (živočichů)**

- *hierarchické \ stojící vedle sebe*

Právní úpravě postavení zvířat není věnována velká pozornost. Častěji se setkáte s pracemi zaměřenými na dílčí režim ochrany/nakládání se zvířaty podle konkrétního zákona, celistvější pohled představují publikace z poslední doby, které vidíte.

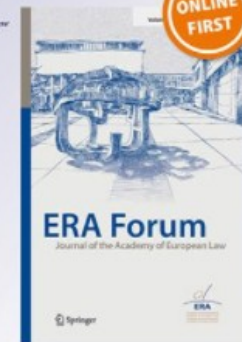
Hana Müllerová, D
KAPITOLY C
„My a oni“ z pohledu

Animal welfare before the Court of Justice of the European Union

Vojtěch Vomáčka

ERA Forum
Journal of the Academy of European Law
ISSN 1812-3093
DOI 10.1007/s12027-019-00588-4

Zvíře v právu

Zvířata pochopitelně nejsou subjektem práv, alespoň podle českého právního řádu. V jiných státech je možné se setkat s pokusy o subjektivizaci částí životního prostředí, z nichž medializované jsou zejména případy trpících zvířat, často šimpanzů nebo ledních medvědů. Naprostá většina těchto pokusů je neúspěšná.

Pojetí zvířete jako nositele práv a povinností však není cizí ani západní civilizaci, i když zejména ve vztahu k trestní odpovědnosti. Historických případů zvířat souzených za způsobenou škodu, je celá řada (viz odkaz). I v současnosti se sem tam objeví zpráva z nějaké rozvojové země o zvířeti, které odvezla policie (většinou jde o kozy). Pokud na takovou zprávu narazíte, nebojte se o ni podělit.

[Chambers Book of Days](https://en.wikipedia.org/wiki/Animal_trial) (https://en.wikipedia.org/wiki/Animal_trial)

Ochrana volně žijících živočichů

- **Ochrana přírody a krajiny**
  - *Obecná ochrana volně žijících živočichů*
  - *Ochrana zvláště chráněných druhů živočichů*
  - *Ochrana stanovišť (území)*
- **Obchodování s ohroženými druhy živočichů (a rostlin)**
- **Ochrana zvířat před týráním (SP i TP)**
- **Dílčí ochrana: lesní zákon, vodní zákon, zákon o myslivosti...**

Ochrana zvířat při jejich „využívání“

- **Ochrana zvířat proti týraní**
  - *zájmové chovy,*
  - *hospodářská zvířata,*
  - *zvířata určená k vědeckým pokusům*
- **Veterinární péče**
- **Zoologické zahrady, cirkusy,...**
- **Myslivost, rybářství**
- **Občanskoprávní ochrana, stavební zákon, zákon o obcích,...**

VELMI zjednodušeně je možné právní regulaci rozlišit podle účelu, zda směřuje spíše k zachování druhové rozmanitosti, nebo zda slouží především využívání zvířat člověkem.

Ačkoliv se nejedná o příliš praktickou kategorizaci (a jednotlivé režimy se výrazně překrývají), naznačuje, nakolik je způsob ochrany podle nich odlišný: Jakmile zvíře představuje pro člověka surovinu vhodnou k průmyslovému využití, zajišťuje právní úprava minimální ochranu. U volně žijících – biologicky však podobných - živočichů je přístup často velmi odlišný. Stručně řečeno: Vrabce je zakázáno vyrušovat, kohout je v velkochovu po narození zplynován nebo rozdrčen.

Překrývající se ochrana - příklad

Podstatné je uvědomit si, že se režimy podle jednotlivých zákonů někdy doplňují či překrývají. Vždy tak záleží na tom, o jakého konkrétního živočicha se jedná a v jakém prostředí se vyskytuje – tedy především zda je to živočich v lidské péči nebo volně žijící, zda jde o obratlovce, zda spadá do některé z kategorií zvláště chráněných druhů apod.

Občanskoprávní ochrana zvířat

- **§ 494: Živé zvíře** má zvláštní význam a hodnotu již jako **smysly nadaný živý tvor**. **Živé zvíře** není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.

= je to v rozporu se zvláštními právními předpisy na ochranu zvířat

= **flexibilní definice**

„nová úprava se vymaňuje z dogmatu římského práva o „bučících nástrojích“ a z právního pojetí zvířat jako věcí v právním smyslu.“

- Ze soukromoprávního hlediska jsou zvířaty **nejen obratlovci, ale i bezobratlí, jsou-li schopni cítit bolest nebo stres**. Tento přístup je přímo v zákonném textu vyjádřen poukazem na povahu živého tvora. Živým tvorem ve smyslu tohoto ustanovení nejsou jenom obratlovci.“

- ale stále objekt práva, obdobně věc

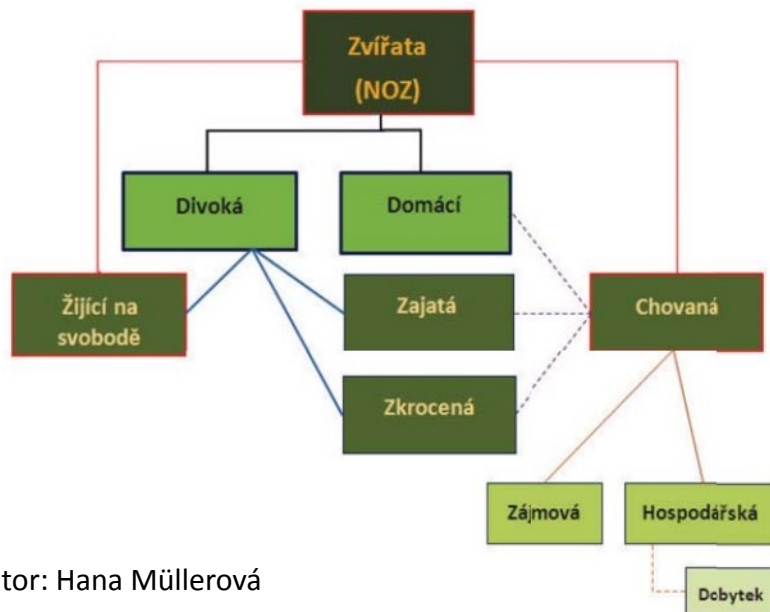
Jen stručně k tomu, co již znáte (občanské právo). Definice zvířete je flexibilní a neodpovídá úplně úpravě v předpisech veřejného práva. Důležité je uvědomit si, že úprava v OZ se vztahuje především na majetková práva a závazky. Tudíž skutečnost, že zvíře není věc, se projeví právě v těchto oblastech - a přiznaná ochrana je tak relativní.

Jinak řečeno, pokud vlastní zvíře, které cítí bolest usmrtím (zničím věc), pak jedním v rozporu s OZ, ale žádný soukromoprávní následek mě nečeká. Trest možná přijde podle předpisů veřejného práva, pokud se však na danou situaci vztahují.

OZ - specifika

- nabývání vlastnického práva
- náhrada při poškození věci
- náhrada při poranění zvířete
- škoda způsobená zvířetem
- **vlastník může stíhat na cizím pozemku chované zvíře nebo roj včel**
- **nájemce má právo chovat v bytě zvíře**
- **sousedská práva**

Předmět výkonu rozhodnutí (o.s.ř.), kromě zvířat, u nichž hospodářský efekt není hlavním účelem chovu a která slouží člověku jako jeho společník [§ 322 odst. 2 písm. g)]

Z pohledu ochrany zvířat jsou důležitá specifika úpravy OZ, která v praxi umožňují se o zvířata starat, předcházet pro ně škodlivým následkům, nebo se domáhat přiměřené náhrady škody. Zvířata často způsobují imise hlukem či zápachem, která se stávají předmětem sousedských sporů. Byť tyto spory zvíře přímo nechrání, umožňují např. odstranit příčinu utrpení zvířete, a to bez ohledu na jednání orgánů státní správy.

OZ má také vlastní a velice specifické dělení zvířat, které neodpovídá úpravě v předpisech veřejného práva. Základní dělení na divoká a domácí zvířata vychází nikoliv z toho, jak nebo kde se zvíře chová/vyskytuje, ale z domestikace druhu.

OZ - kategorizace

1) divoká zvířata = všechna nedomestikovaná, tzn. celý **druh žije zcela nebo převážně ve volné přírodě**,

1a) **Zajatá zvířata** = je jim fyzickými překážkami bráněno v útěku,

1b) **Zkrocená zvířata** = zpravidla se jim trvale nebrání ve volném pohybu a na svého pána si natolik zvykla, že se u něho samovolně zdržují, anebo se k němu pravidelně vrací.

1c) **Zvláštní postavení zvířat** označených a zvířat v zoologických zahradách a ryb v soukromých rybnících a podobných zařízeních.

2) domácí zvířata = **druh žije s člověkem buď bezvýjimečně, anebo z převážné části**; domestikovaná zvířata inklinují k člověku, člověk je využívá pro své účely a skrze výchovu a zvyk na člověka podléhají jeho dozoru a převážnému vlivu (kůň, osel, mezek, dobytek, vepř, ovce, koza, pes, kočka, králík, drůbež, holub, páv).

1) i 2) mohou být chovaná zvířata:

- v zájmovém chovu,
- hospodářská zvířata (zvláštní kategorie dobytka).

Dělení není nutné si pamatovat. Slouží především k ilustraci rozdílů mezi úpravou v OZ a např. v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK).

- I na chovné farmě nebo na jatkách zůstává krokodýl divokým zvířetem, přestože nikdy nežil mimo lidské zajetí.
- Prase domácí bude domácím zvířetem, i pokud se mu podaří uniknout z hospodářského chovu.
- Zvíře, které náleží ke zdivočelé populaci domestikovaného druhu, se podle ZOPK nepovažuje za volně žijícího živočicha, avšak podle OZ je divokým zvířetem.

Příklad: odpovědnost vlastníka/chovatele

Východiska:

- **Dopady veřejnoprávní i soukromoprávní**
- **Široká, objektivní odpovědnost vlastníka**
  - omezená ovladatelnost zvířat důvodem pro odlišné posuzování škody způsobené věcí od škody způsobené zvířetem, ovšem nikoli vzniku odpovědnosti
- **Domněnka přiměřené inteligence**
  - Schopnost předvídat chování zvířete
- **Uplatnění svépomoci, nutné obrany a krajní nouze**

§ 2934 OZ: slouží-li **domácí** zvíře vlastníku k **výkonu povolání** či k **jiné výtěžné činnosti** nebo k **obživě**, anebo slouží-li jako **pomocník pro osobu se zdravotním postižením**, zproští se vlastník povinnosti k náhradě, prokáže-li, že při dozoru nad zvířetem nezanedbal potřebnou pečlivost, anebo že škoda vznikla i při vynaložení potřebné pečlivosti.

Příklad, kdy se dělení na domácí a divoká zvířata projevuje, je např. úprava odpovědnosti. Liberační důvod se vztahuje na zvířata domácí, tedy převážně domestikovaného druhu.

Škoda na zvířeti

§ 2970 NOZ: při poranění zvířete nahradí škůdce účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete tomu, kdo je vynaložil; požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu. **Náklady spojené s péčí o zdraví nejsou neúčelné, i když podstatně převyšují cenu zvířete, pokud by je vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného.**

+ cena zvláštní obliby

Soukromoprávní:

- Podle OZ
- Nebo specifické odpovědnostní případy, subsidiární použití NOZ – zákon o myslivosti, o rybářství, č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

Veřejnoprávní:

- za přešupek podle jednotlivých zákonů, zejm. podle 251/2016 sb. nebo podle zákona o ochraně zvířat proti týrání
- porušení obecně závazné vyhlášky obce
- případně trestněprávní odpovědnost

Předpisy veřejného práva – pojem zvíře/živočich

Veřejnoprávní předpisy rovněž používají pojmu „zvíře“, za které se považují zejména obratlovci a podle konkrétního předpisu i někteří bezobratlí živočichové. Označení „zvíře“ je typické pro zvířata v lidském chovu.
Oproti tomu pojem „živočich“ je typický pro druhovou ochranu rozmanitosti přírody.

Pojem **ZVÍŘE**

- spíše v souvislosti s ochranou jednotlivých zvířat a péčí o ně. Pojem zvíře pak zahrnuje ve veřejném právu **obratlovce**, navíc **u některých zákonů je dovoditelný dopad i na některé bezobratlé.**

Z. č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání:

jediný definuje zvíře, ovšem pouze pro své účely:

„každý živý obratlovec, kromě člověka,

nikoliv však plod nebo embryo“ (plus širší ochrana pokusných zvířat – i stádia vývoje a živí hlavonožci)

(77/2004 Sb.: „přiměřeně i na jiné živočichy“)

Trestní zákoník pojetí přebírá – týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti

- definice není, ale interpretací jen obratlovci

Z. č. 166/1999 Sb. (veterinární zákon): pouze subkategorie hospodářských zvířat

Ale § 3 odst. 1 písm. c) – i včely

§ 10 odst. 1 písm. d) – obratlovci i bezobratlí

- půjde jen o výjimky (plži, mlži)

Obecné použití – zákon o biocidech, o prevenci závažných havárií, o požární ochraně, stavební zákon (jeden ze zájmů ochrany před ohrožením) – široké pojetí, řada bezobratlých je prokazatelně schopna cítit bolest

Předpisy veřejného práva – pojem zvíře/živočich

Z vymezení níže je patrné, že ochrana před týráním se vztahuje i na volně žijící živočichy - obratlovce. Všimněte si také pojmu zvěř – volně žijící živočich podle ZOPK může být zároveň chráněný proti týráním a být i zvěří podle zákona o myslivosti.

Pojem **živočich**

- převážně v oblasti ochrany živočišných druhů (ochrany biodiverzity).

Typicky zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK)

ZOPK – pojem volně žijící živočich

Zákon na ochranu zvířat proti týráním – pojem volně žijící zvíře (podmnožina - „zvíře patřící k druhu, jehož populace se udržuje **v přírodě** samovolně, a to i v případě jeho chovu v zajetí.“) =

Z. č. **162/2003 Sb.**, o zoologických zahradách, zákon č. **100/2004 Sb.**, o obchodování s ohroženými druhy, zákon č. **115/2000 Sb.**, o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy – **zvíře jako podkategorie živočich**

(pozn.: zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, užívá pojmu živočich (i bezobratlí). Pro udělení povolení k vývozu nebo dovozu exempláře ohroženého druhu se po žadateli požaduje prokázání, že při jeho přepravě budou dodrženy předpisy k ochraně zvířat proti týráním (§ 6 a § 8), přičemž tento požadavek dopadá i na bezobratlé - faktické rozšíření působnosti)

Pojem **ZVĚŘ**: zákon o myslivosti (449/2001 Sb.):

„obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů“

Ochrana volně žijících živočichů

Soud zamítl žalobu kvůli křečkovi, dálnici D49 brzdí ještě rak a čmelák

1. června 2018 9:47

Soud po více než roce zamítl žalobu aktivistů ohledně křečka polního, který údajně žije v trase dálnice D49 z Hulína do Fryštáku. Cesta se ale ještě stavět nezačne, u soudu je další žaloba kvůli jiným chráněným živočichům.

Plánovaná trasa úseku dálnice D49 mezi Hulínem a Fryštákem. | foto: ŘSD

Kvůli malému chráněnému hlodavci stojí příprava dálnice D49 z Hulína do Fryštáku už asi tři roky. Na výskyt křečka polního v trase důležité cesty totiž opakovaně upozorňují ekologičtí aktivisté ze spolku Egeria (viz též [Plán silničníků](#): nejdřív přestěhovat křečka, pak stavět silnici R49).

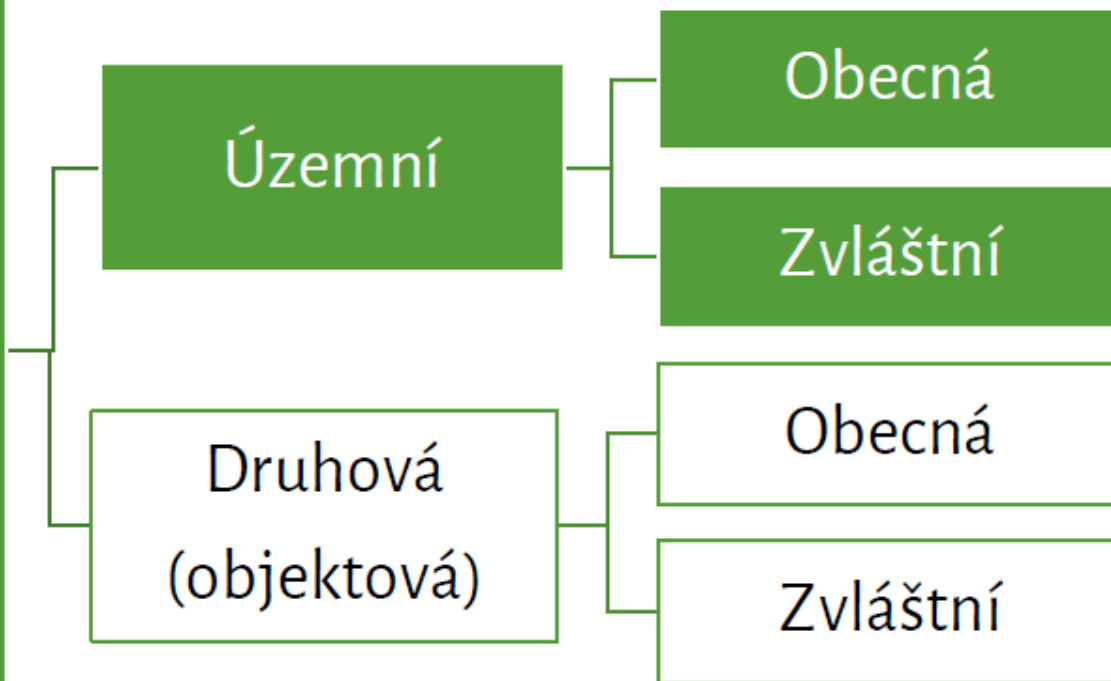
Ochranné režimy, které se týkají zvířat/živočichů, nejsou absolutní – a upravují různé odchylné režimy, výjimky přímo ze zákona či udělované na žádost.

Ochrana volně žijících živočichů, které se přednáška především věnuje, je založená na poměřování a vyvažování různých zájmů. Umožňuje uspokojivé uspořádání poměrů v území, takže představa, že křeček, rak nebo čmelák brzdí dálnici, je velmi zjednodušující...

Reklama

Ochrana přírody a krajiny

Z minulé přednášky již víte, že ochrana přírody se dělí na ochranu územní a druhovou, která je – v rozsahu ochrany živočichů – předmětem této přednášky.

Územní x druhová ochrana

- Národní parky:** *Veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování jejich ekologicky stabilních přirozených ekosystémů odpovídajících danému stanovišti a dosažení jejich přirozené biologické rozmanitosti a musí být v souladu s cíli ochrany sledovanými jejich vyhlášením. (§ 15 odst. 2 ZOPK)*
- CHKO:** *Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin... (§ 25 odst. 1 ZOPK)*
- NPR:** *Menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku (§ 28 odst. 1 ZOPK)*
- PR:** *Menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů (§ 33 odst. 1 ZOPK)*

Územní x druhová ochrana

NPP: Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, *naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů* ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem (§ 35 odst. 1 ZOPK)

PP: Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, *naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů* ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem (§ 36 odst. 1 ZOPK)

NATURA 2000:

Ptačí oblasti: území nejvhodnější pro ochranu z hlediska výskytu, stavu a početnosti *populací druhů ptáků* (§ 45e odst. 1 ZOPK)

EVL: udržení nebo obnova příznivého stavu *alespoň jednoho typu evropských stanovišť nebo alespoň jednoho evropsky významného druhu* z hlediska jejich ochrany, nebo udržení biologické rozmanitosti biogeografické oblasti (§ 45a ZOPK)

Věcná působnost naturových směrnic

§ 5a, § 5b, § 45a – 45i ZOPK,
zvláštní druhová ochrana +
odpovědnost

směrnice o ptácích

ochrana ptáků

ochrana stanovišť

směrnice o ochraně stanovišť

ochrana druhů
živočichů a rostlin

ochrana stanovišť

Main proceedings

Judgment of the Court (Seventh Chamber) of 2 July 2020

IE v Magistrat der Stadt Wien

Request for a preliminary ruling from the Verwaltungsgericht Wien

Reference for a preliminary ruling — Conservation of natural habitats and of wild fauna and flora — Directive 92/43/EEC — Article 12(1) — System of strict protection for animal species — Annex IV —

Cricetus cricetus (European hamster) — [Resting places and breeding sites](#) — Deterioration or destruction — Areas which have been abandoned

Case C-477/19

Reports of Cases

not yet published (Court Reports - general)

Links to the texts

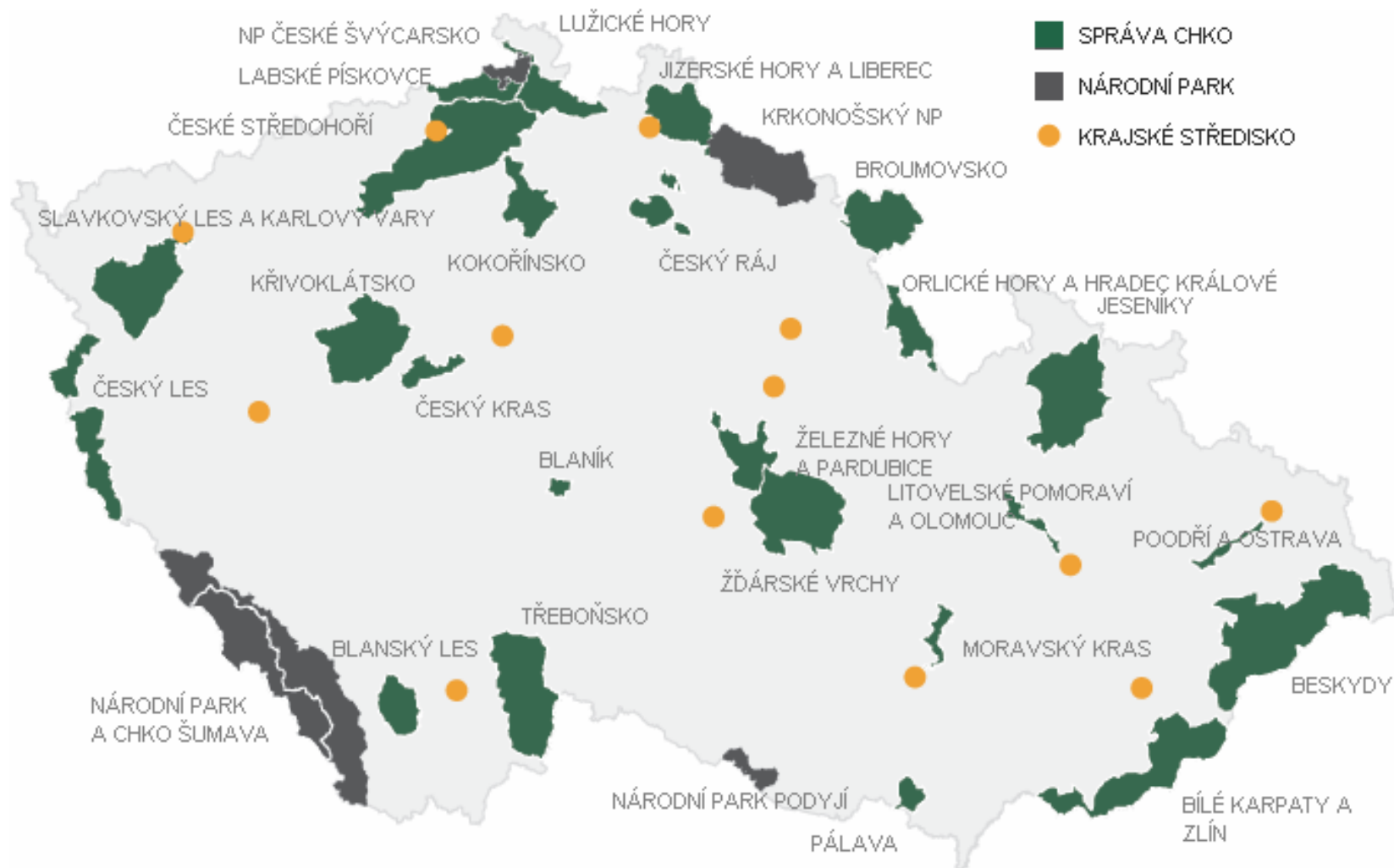
	Curia	EUR-Lex	Autres Liens
Judgment ECLI:EU:C:2020:517			

ochrana druhů
živočichů a rostlin

ochrana stanovišť

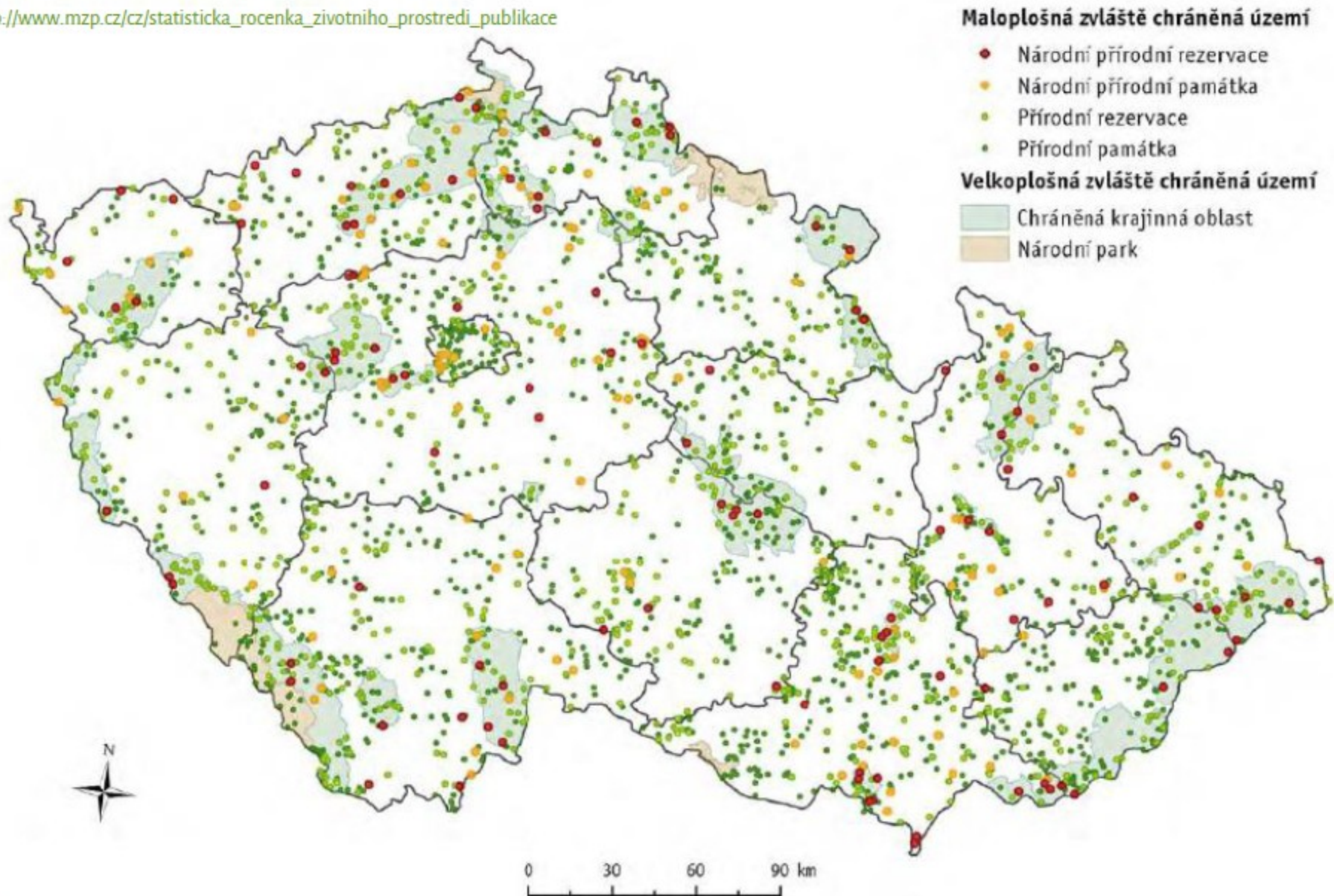

Zvláště chráněná území

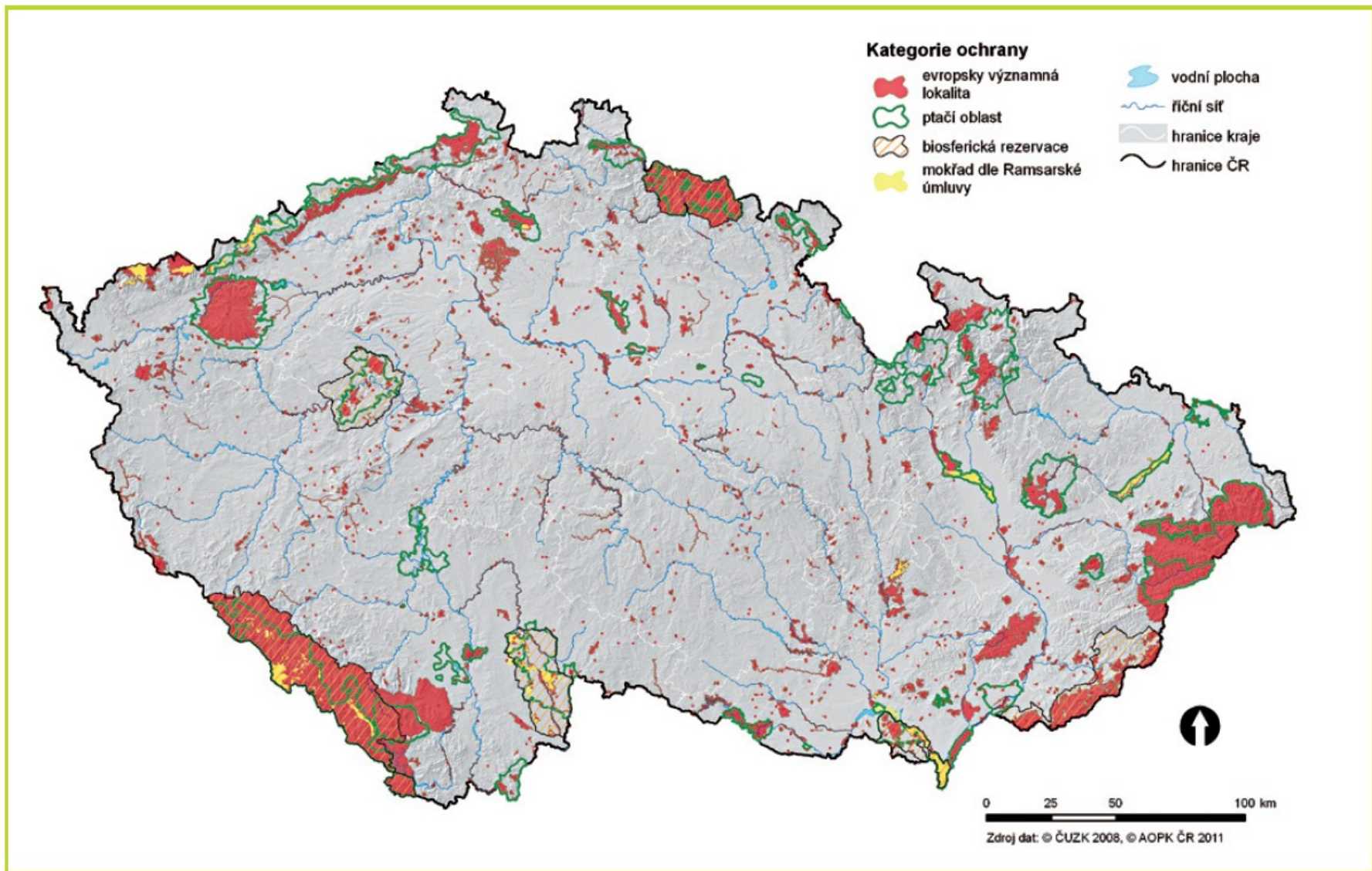

Maloplošná zvláště chráněná území k 31. 12. 2015

http://www.mzp.cz/cz/statisticka_rocenka_zivotniho_prostredi_publicace

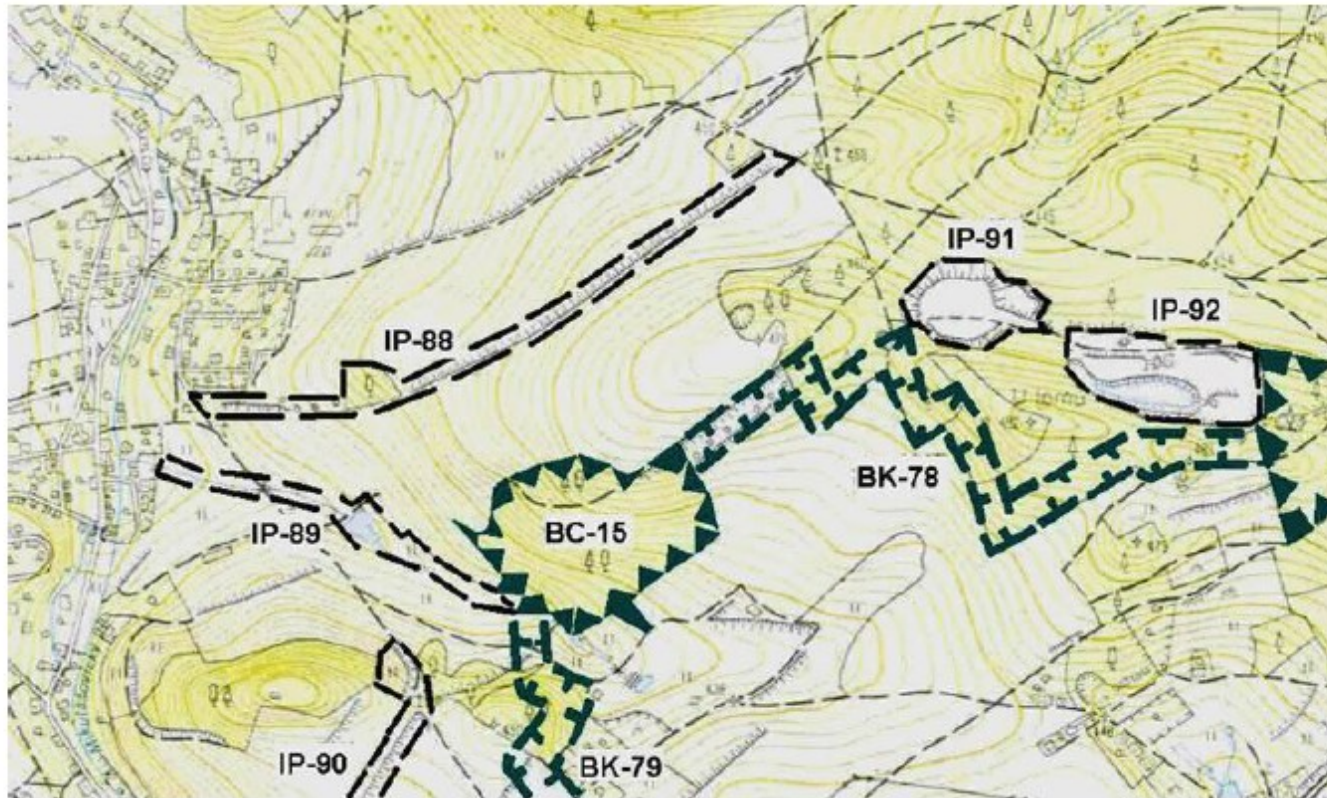

Mapa Území začleněná do soustavy Natura 2000 a vybraná mezinárodně významná území
 Lokality soustavy Natura 2000 zaujímají plochu 11 061 km² (tj. 14,03% rozlohy ČR).

ÚSES: schéma

NSS 10 As 247/2021-44: *Z ničeho však neplyne, že plocha biokoridoru musí být zalesněná: biokoridor je naopak územím, které zpravidla neumožňuje organismům dlouhodobou existenci, ale slouží právě jen k propojení biocenter, tedy míst, kde organismy trvale žijí [§ 1 písm. b) prováděcí vyhlášky č. 395/1992 Sb. k zákonu č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny].*

Zajímavý fakt #1

*„Česká republika se vyznačuje velkým bohatstvím druhů rostlin a živočichů. Celkem bylo zaznamenáno více než 2 700 druhů vyšších rostlin, 2 400 druhů nižších rostlin, **50 000 druhů bezobratlých a asi 380 druhů obratlovců (rozmnožujících se v ČR).**“*

(Agentura ochrany přírody a krajiny)

Smutný fakt

„Každých 60 vteřin na světě vymře jeden živočišný druh.“

(BUND Deutschland)

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

- ustanovení § 3 odst. 1 písm. d) zákona za živočicha označuje **výhradně volně žijící živočichy**.
- rozlišuje mezi zvláště chráněnými živočichy a živočichy, kteří nejsou zvláště chráněni.

Zvláště chráněné druhy živočichů se dle stupně jejich ohrožení člení na

- a) kriticky ohrožené,**
- b) silně ohrožené,**
- c) ohrožené.**

Prameny právní úpravy

- **Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního bohatství** (sdělení FMZV č.159/1991 Sb.)
- **Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů** (Bonnská úmluva, sdělení MZV č. 127/1994 Sb.)
- **Úmluva o biologické rozmanitosti** (sdělení č.134/1999 Sb.)
- **Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť** (Bernská úmluva, sdělení MZV 107/2001 Sb.)
- **EUROBATS**

Prameny právní úpravy

- **Úmluva o biologické rozmanitosti (1992, 196 stran)**

Tři základní cíle:

- ochrana biologické rozmanitosti, která je chápána jako rozmanitost všech živých organismů a systémů, jichž jsou tyto organismy součástí,
- udržitelné využívání jejích složek,
- spravedlivé a rovnocenné rozdělování přínosů plynoucích z genetických zdrojů

Mechanismus: Rozvoj národních strategií k ochraně biodiversity

+ Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti (GMO, 2000), Nagojský protokol (2010)

Prameny právní úpravy

EU: tzv. naturové směrnice (NATURA 2000)

Česká úprava provádí požadavky na ochranu živočichů vyplývající z práva EU ve dvou směrech – jednak vytvořením systému územní ochrany, do kterého spadají ptačí oblasti a evropsky významné lokality, což jsou stanoviště chráněných druhů unijního významu), a jednak ochranou samotných živočichů. Takže nejde jen o ochranu sítě NATURA 2000, ale také zejm. o ustanovení § 5a a 5b (ochrana ptáků) a § 47 a násl. (zvláštní ochrana živočichů a rostlin).

Směrnice 2009/147/EHS o ochraně volně žijících ptáků

- Ochrana všech druhů ptáků
- Zvláštní ochrana některých druhů ptáků
- Ochrana ptačích oblastí

Směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

- Zvláštní ochrana některých druhů živočichů a rostlin
- Ochrana stanovišť (EVL)
- Vymezení sítě NATURA 2000 (ptačí oblasti + EVL)

Podmínky uplatňování odchylných režimů podle unijních směrnic a jejich provedení v ZOPK

Ustanovení práva EU	Ochranný režim	Podmínky uplatnění odchylného režimu	Vymezení veřejného zájmu	Prováděcí ustanovení ZOPK
<p>Čl. 9 směrnice o ochraně volně žijících ptáků</p>	<p>Čl. 5 – 8 směrnice (zákaz usmrcování, odchyty, ničení hnízd, sběru vajec, vyrušování, držení, prodeje, omezení lovu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Neexistuje jiné uspokojivé řešení, • existence specifikovaného veřejného zájmu nebo rozumné a výběrové, kontrolované využití v malém množství, • nedojde k oslabení ochrany volně žijících ptáků, • vymezení podmínek provádění výjimky musí být přesné. 	<p>Veřejné zdraví a bezpečnost; bezpečnost leteckého provozu; předcházení závažným škodám na úrodě, dobytku, lesích, rybářství a vodním hospodářství; ochrana rostlin a živočichů; výzkum a výuka, opětovné osídlení určitého území populací druhu nebo vysazení v původním areálu výskytu druhu a chov v zajetí pro tyto účely.</p>	<p>§ 5b ZOPK:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana před závažnými škodami doplněna o škody na domácích zvířatech, - ochrana rostlin a živočichů omezena na ochranu volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, - absentuje dílčí podmínka, že využití v malém množství musí být rozumné a povolené na základě výběru. <hr/> <p>§ 56 ZOPK:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odchylné důvody provádějící čl. 16 odst. 1 směrnice o stanovištích - absentuje dílčí podmínka, že využití v malém množství musí být rozumné a povolené na základě výběru.
<p>Čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích</p>	<p>Zejm. čl. 6 odst. 2 směrnice (ochrana stanovišť před negativními zásahy).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Negativní výsledek posouzení, • existence naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, • není k dispozici žádné alternativní řešení. 	<p>Naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru.</p> <p>V případě prioritního stanoviště nebo výskytu prioritního druhu pouze důvody související s ochranou lidského zdraví a veřejné bezpečnosti s nesporně příznivými důsledky mimořádného významu pro životní prostředí nebo jiné naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu podle stanoviska Komise.</p>	<p>§ 45i odst. 10 ZOPK:</p> <p>V případě prioritního stanoviště nebo výskytu prioritního druhu lze koncepci nebo záměr schválit jen z důvodů týkajících se veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti nebo příznivých důsledků nesporného významu pro životní prostředí.</p>

<p>Čl. 16 odst. 1 směrnice o stanovištích</p>	<p>Čl. 12, 13, 14 a čl. 15 písm. a) a b) směrnice [přísná ochrana živočišných druhů uvedených v příloze IV a) a IV b), odebrání živočichů a rostlin uvedených v příloze V, omezení nevýběrových prostředků odchytu nebo usmrcování).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Neexistuje jiné uspokojivé řešení, • zachování populace v dobrém stavu v přirozeném areálu rozšíření, • existence specifikovaného veřejného zájmu nebo výběrové, kontrolované využití v omezeném rozsahu státními orgány stanoveného počtu jedinců určitých druhů uvedených v příloze IV. 	<p>Zájem ochrany volně žijících živočichů, planě rostoucích rostlin a ochrany přírodních stanovišť; zájem prevence závažných škod, zejména na úrodě, dobytku, lesích, rybolovu, vodách a ostatních typech majetku; zájem zdraví lidí a veřejné bezpečnosti nebo jiné naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru a s nesporně příznivými důsledky pro životní prostředí; účely výzkumu a vzdělání, opětovného osídlení určitého území populací druhu nebo vysazení v původním areálu druhu a chovu a pěstování nezbytných pro tyto účely, včetně umělého rozmnožování rostlin.</p>	<p>§ 56 ZOPK: Problém: Neodpovídající seznam ohrožených druhů podle vyhlášky č. 395/1992 Sb. Absentuje důvod odebrání nebo držení omezeného počtu jedinců uvedených v příloze IV směrnice o stanovištích.</p>

Prameny právní úpravy

- **Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**
- Zákon č. 115/2000Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- Zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a její nápravě a o změně některých zákonů

Obecná ochrana druhová

- **Ochrana volně žijících živočichů (a rostlin)**
  - včetně hendikepovaných
- **Ochrana volně žijících ptáků**

Zvláštní ochrana druhová – ohrožené druhy živočichů (a rostlin + památné stromy)

Obecná ochrana druhová

Veškerá flora a fauna ve volné přírodě požívá určitou ochranu. Pokud však nejde o příslušníky zvláště chráněných druhů nebo ptáků, jedná se o ochranu obecnou, která se zaměřuje na celou populaci (i lokální). Živočiškové, kteří do této ochrany spadají, tak nejsou chráněni jako každý kus – ale plošně. Vedle toho se samozřejmě na ně může vztahovat i ochrana před týráním, která se uplatní vůči každému jedinci (je-li obratlovec).

§ 5 ZoPK

Všechny druhy rostlin a živočichů chráněny před

- Zničením
- Poškozováním
- Sběrem či odchytem, který vede nebo mohl by vést k jejich
  - ohrožení na bytí nebo
  - vést k degeneraci nebo
  - zničení ekosystému, jehož jsou součástí
  - k narušení rozmnožovacích schopností druhů
  - k zániku populace druhů
  - zničení ekosystému, jehož jsou součástí
- nevztahuje se na zásahy při hubení rostlin a živočichů podle zvláštních předpisů
- Při porušení podmínek - orgán ochrany přírody je oprávněn omezit rušivou činnost

Obecná ochra

Pro doplnění viz § 66 ZOPK:

(1) Orgán ochrany přírody je oprávněn stanovit fyzickým a právnickým osobám podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popřípadě takovou činnost zakázat.

(2) Ustanovení odstavce 1 nelze uplatnit v případech již vydaného platného pravomocného rozhodnutí.

Povinnosti při provádění zemědělských, lesnických pracích, stavebních a dalších činnostech (§ 5/3 ZoPK)

- **Postupovat tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a zraňování živočichů, ničení jejich biotopů**
- **Povinnost používat technicky a ekonomicky dostupné prostředky**
- **Oprávnění orgánu ochrany přírody uložit zajištění nebo použití takovýchto prostředků, neučiní-li tak povinná osoba sama.**

Povinnost provést na své náklady hodnocení před realizací závažných zásahů podle § 67 ZOPK se týká i části druhé zákona, tedy i obecné druhové ochrany.

§ 67

Povinnosti investorů

(1) Ten, kdo v rámci výstavby nebo jiného užívání krajiny zamýšlí uskutečnit **závažné zásahy, které by se mohly dotknout zájmů chráněných podle částí druhé, třetí a páté tohoto zákona (dále jen „investor“), je povinen předem zajistit na svůj náklad provedení hodnocení vlivu zamýšleného zásahu na tyto chráněné zájmy³³⁾**. V případě pochybností o závažnosti zásahu a jeho rozsahu z hlediska zájmů chráněných tímto zákonem může ten, kdo jej zamýšlí uskutečnit, požádat o stanovisko příslušný orgán ochrany přírody. Orgán ochrany přírody vydá odůvodněné stanovisko k závažnosti zásahu a rozsahu dotčených zájmů chráněných tímto zákonem do 30 dnů ode dne doručení žádosti. Součástí hodnocení podle věty první je návrh opatření k vyloučení nebo alespoň zmírnění negativního vlivu na obecně nebo zvláště chráněné části přírody, nebo návrh náhradních opatření. Náležitosti hodnocení stanoví Ministerstvo životního prostředí vyhláškou.

(2) Hodnocení podle odstavce 1 se použije jako součást posouzení vlivů na životní prostředí podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, pokud splňuje zároveň požadavky tohoto zákona.

(3) Hodnocení podle odstavce 1 je součástí žádosti o vydání povolení, souhlasu či závazného stanoviska podle tohoto zákona. Hodnocení investor předloží také v elektronické podobě.

(4) Vyplyne-li z tohoto zákona, z jiných právních předpisů nebo z výsledku hodnocení podle odstavce 1 potřeba zajištění přiměřených opatření k vyloučení nebo zmírnění negativních vlivů zamýšleného zásahu nebo náhradních opatření, je investor povinen tato opatření realizovat na svůj náklad. Rozsah a nezbytnost těchto opatření stanoví orgán ochrany přírody v rozhodnutí nebo závazném stanovisku vydávaném podle tohoto zákona.

Obecná ochrana druhová

Záchraně stanice

Ochrana:

Ministerstvo životního prostředí

- Každá okolnost nebo
- Jde-li u jednání by n
- popu stani

Databáze záchraných stanic pro handicapované živočichy

Název záchraně stanice - provozovatel	Brno - Ptací centrum o.p.s.
Ulice a číslo	Černovická terasa, Brno - Slatina
Město nebo obec	Brno,
Telefon	543 239 396 602 524 228
email	info@ptacicentrum.cz zdenek.machar@volny.cz
web	www.ptacicentrum.cz, https://www.facebook.com/ptacicentrum/?ref=page_internal#utm_source=firmy.cz&utm_medium=ppd&utm_campaign=firmy.cz-12725231
Územní působnost: kraje	Jihomoravský kraj
Územní působnost: obce s rozšířenou působností	Blansko Boskovice Brno Břeclav Bučovice Hodonín Hustopeče Ivančice Kuřim Kyjov Mikulov Moravský Krumlov Pohořelice Rosice Slavkov u Brna Šlapanice Tišnov Veselí nad Moravou Vyškov Znojmo Židlochovice
Číslo ZS	29
Rozhodnutí MŽP (čj.)	18068/ENV/09-1185/620/09-ZS29 ze dne 6. 8. 2009
Poznámka	Záchraně stanice je členem Národní sítě záchraných stanic, kterou koordinuje Český svaz ochránců přírody.
Rozsah péče	
Popis	Příjem Délka péče
Savci (Mammalia) - Sudokopytníci (Artiodactyla) - Turovití (Bovidae, Caprinae) - všechny druhy	ANO dlouhodobě
Savci (Mammalia) - Sudokopytníci (Artiodactyla) - Jelenovití (Cervidae) - los evropský (Alces alces)	NE ---
Savci (Mammalia) - Šelmy (Carnivora) - Kočkovití (Felidae, Felinae) - ostatní druhy	ANO dlouhodobě
Savci (Mammalia) - Zajíci (Lagomorpha) - všechny druhy	ANO dlouhodobě
Savci (Mammalia) - Šelmy (Carnivora) - Medvídkovití (Procyonidae) - všechny druhy	ANO dlouhodobě
Savci (Mammalia) - Šelmy (Carnivora) - Medvědovití (Ursidae) - medvěd hnědý (Ursus arctos)	NE ---
Savci (Mammalia) - Hlodavci (Rodentia) - Bobrovití (Castoridae) - bobr evropský (Castor fiber)	ANO krátkodobě
Savci (Mammalia) - Hlodavci (Rodentia) - Hrabošovité (Microtidae) - ondatra pižmová (O. zibethicus)	ANO krátkodobě
Obojživelníci (Amphibia) - všechny druhy	ANO krátkodobě
Savci (Mammalia) - Sudokopytníci (Artiodactyla) - Jelenovití (Cervidae) - ostatní	ANO dlouhodobě

Invazní nepůvodní druhy

§ 5 odst. 4 *Záměrné rozšíření geograficky nepůvodního druhu rostliny či živočicha do krajiny je možné **jen s povolením orgánu ochrany přírody**; to neplatí pro nepůvodní druhy rostlin, pokud se hospodaří podle schváleného lesního hospodářského plánu nebo vlastníkem lesa převzaté lesní hospodářské osnovy. Geograficky nepůvodní druh rostliny nebo živočicha je **druh, který není součástí přirozených společenstev určitého regionu.***

- Záměrné rozšiřování **křížence druhů rostlin či živočichů** do krajiny je možné jen s povolením orgánů ochrany přírody.
- Orgán ochrany přírody **může rozhodnout o odlovu geograficky nepůvodních živočichů**, včetně stanovení podmínek.

Invazní nepůvodní druhy

„INVAZNÍ NOVELA“ ZOPK (ZÁKON Č. 364/2021 Sb.)

Vychází zejm. z požadavků nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014

- seznam invazních druhů s významným dopadem na Unii (automaticky přísná preventivní opatření omezující nakládání s těmito druhy na území EU)

- aktualizace minimálně každých šest let
- počítá s tvorbou tzv. národních seznamů

Hlavní změny

- Úprava definic
- Vynětí z obecné ochrany
- Nová ustanovení upravující postup přijímání nezbytných regulačních opatření vedoucích k eliminaci šíření, či eradikaci nepůvodních druhů (včetně jejich kříženců) na našem území – rozhodnutí /OOP orgánu ochrany přírody, je-li to s ohledem na místní dopady na přírodu a krajinu nezbytné.
- Primárně v rámci **běžné péče** o pozemek (případně provede orgán ochrany přírody podle § 68 odst. 4)

Ochrana volně žijících ptáků

§ 5a, § 5b ZOPK – všechny druhy!

Zákazy

- Úmyslného usmrcování nebo odchytu
- Úmyslného poškozování, ničení hnízd
- Sběru vajec
- Úmyslného vyrušování ptáků
- Držení ptáků, jejichž lov a odchyt jsou zakázány
  - výluka pro druhy ptáků dle zákona o myslivosti

Zákaz prodeje, držení za účelem prodeje

- Povinnost prokázat původ

Odchylný postup při ochraně ptáků (§ 5b)

(v případech zvláště chráněných podle § 56 ZOPK):

V zájmu (§ 5b odst. 1 ZoPK)

- Veřejného zdraví
- Veřejné bezpečnosti
- Bezpečnosti leteckého provozu
- Prevence závažných škod na úrodě, domácích zvířatech, lesích, rybníctví, vodním hospodářství
- Ochrany volně žijících živočichů, rostlin
  - rozhodnutím/opatřením obecné povahy

Holub hlídá hnízdo s vejci na balkóně Nejvyššího správního soudu

Ochrana volně žijících ptáků

Odchylný postup při ochraně ptáků (§ 5b)

(v případech zvláště chráněných podle § 56 ZOPK):

- **Samostatné řízení a rozhodnutí, ALE součást JES (pokud se vydává) nebo rozhodnutí podle § 83 odst. 9 ZOPK, pokud se záměr nachází ve zvláště chráněném území**

(8) Jedná-li se o záměr vyžadující jednotné environmentální stanovisko⁶²⁾, nevydávají se

a) souhlas se zásahem, který by mohl vést k poškození nebo zničení významného krajinného prvku nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce podle § 4 odst. 2,

b) uložení zajištění a použití prostředků k zabránění zbytečnému úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů nebo ničení jejich biotopů podle § 5 odst. 3,

c) stanovení odchylného postupu při ochraně ptáků podle § 5b odst. 1,

d) povolení ke kácení dřevin podle § 8 odst. 1, včetně uložení náhradní výsadby podle § 9 odst. 1,

e) povolení výjimky ze zákazu ničit, poškozovat nebo upravovat jeskyně nebo jinak měnit jejich dochovaný stav podle § 10 odst. 2,

f) souhlas se zásahem do krajinného rázu podle § 12 odst. 2,

g) souhlas k povolování nebo provádění staveb, změně způsobu využití pozemků, terénním úpravám, změnám vodního režimu pozemků nebo k nakládání s vodami, k použití chemických prostředků a ke změnám druhu pozemku podle § 37 odst. 2,

h) souhlas s provedením činností a zásahů v ochranném pásmu památného stromu podle § 46 odst. 1,

i) povolení výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů podle § 56 odst. 1 a

j) souhlas se zřízením nebo zrušením veřejně přístupných účelových komunikací, stezek a pěšin mimo zastavěné území podle § 63 odst. 1.

(9) Pokud se záměr vyžadující jednotné environmentální stanovisko⁶²⁾ nebo jeho část nachází ve zvláště chráněném území, evropsky významné lokalitě anebo ptačí oblasti, orgán ochrany přírody jej posoudí z hlediska všech zájmů chráněných tímto zákonem ve společném řízení a vydá k němu společné rozhodnutí, které zahrnuje všechny souhlasy, povolení nebo jiná rozhodnutí, závazná stanoviska anebo vyjádření, které by jinak k posuzovanému záměru měly být vydány. Pokud se záměr vyžadující jednotné environmentální stanovisko⁶²⁾ nebo jeho část nachází na území národního parku, společné rozhodnutí zahrnuje rovněž souhlas s odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu podle zákona o ochraně zemědělského půdního fondu⁶⁵⁾ a rozhodnutí o odnětí lesních pozemků plnění funkcí lesa nebo o omezení jejich využívání pro plnění funkcí lesa nebo vyjádření z hlediska dotčení pozemků určených k plnění funkcí lesa těžbou nevyhrazených nerostů nebo pozemků určených k plnění funkcí lesa o výměře 1 ha a více podle lesního zákona⁶⁶⁾.

Dřeviny a památné stromy

§ 8

Povolení ke kácení dřevin

(1) Ke kácení dřevin je nezbytné povolení orgánu ochrany přírody, není-li dále stanoveno jinak. **Povolení lze vydat ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin.** Povolení ke kácení dřevin na silničních pozemcích může orgán ochrany přírody vydat jen po dohodě se silničním správním úřadem⁶⁾.

(2) Povolení není třeba ke kácení dřevin z důvodů pěstebních, to je za účelem obnovy porostů nebo při provádění výchovné probírky porostů, při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků, k odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděném při provozování těchto soustav, k odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení pro rozvod tepelné energie prováděném při provozování těchto zařízení, k odstraňování dřevin za účelem zajištění provozuschopnosti železniční dráhy nebo zajištění plynulé a bezpečné drážní dopravy na této dráze^{6b)} a z důvodů zdravotních, není-li v tomto zákoně stanoveno jinak. Kácení z těchto důvodů musí být oznámeno písemně nejméně 15 dnů předem orgánu ochrany přírody, který je může pozastavit, omezit nebo zakázat, pokud odporuje požadavkům na ochranu dřevin; v případě odstraňování dřevin za účelem zajištění provozuschopnosti železniční dráhy nebo zajištění plynulé a bezpečné drážní dopravy na této dráze tak může učinit jen na základě závazného stanoviska drážního správního úřadu.

(3) Povolení není třeba ke kácení dřevin se stanovenou velikostí, popřípadě jinou charakteristikou. Tuto velikost, popřípadě jinou charakteristiku stanoví Ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(4) Povolení není třeba ke kácení dřevin, je-li jejich stavem zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu. Ten, kdo za těchto podmínek provede kácení, oznámí je orgánu ochrany přírody do 15 dnů od provedení kácení.

(5) Ministerstvo životního prostředí stanoví prováděcím právním předpisem nedovolené zásahy do dřevin, které jsou v rozporu s požadavky na jejich ochranu, náležitosti žádosti o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les, náležitosti oznámení o kácení dřevin a období, ve kterém se kácení dřevin zpravidla provádí.

§ 46

Památné stromy a jejich ochranná pásma

(1) Mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí lze vyhlásit rozhodnutím orgánu ochrany přírody za památné stromy.

(2) Památné stromy je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji; jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil.

(3) Je-li třeba památné stromy zabezpečit před škodlivými vlivy z okolí, vymezí pro ně orgán ochrany přírody, který je vyhlásil, ochranné pásmo, ve kterém lze stanovené činnosti a zásahy provádět jen s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody. Pokud tak neučiní, má každý strom základní ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinasobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí. V tomto pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost, například výstavba, terénní úpravy, odvodňování, chemizace.

(4) Zrušit ochranu památného stromu může orgán ochrany přírody jen z důvodu, pro který lze udělit výjimku dle § 56.

Zvláště chráněné druhy živočichů (a rostlin)

Kategorizace:

- a) kriticky ohrožené
- b) silně ohrožené
- c) ohrožené

- Příloha vyhlášky č. 395/1992 Sb.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_ohro%C5%BEen%C3%BDch_%C5%BEivo%C4%8Dich%C5%AF_v_%C4%8Cesku

Ochrana:

- ve všech podzemních a nadzemních částech ve všech vývojových stádiích, i „mrtvé“ – uhynulé
- zákaz sbírat, trhat, vykopávat, poškozovat, ničit jinak rušit ve vývoji
- zákaz držet, pěstovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat nebo nabízet za účelem prodeje nebo výměny

Příklad: Střevlík zlatý

Carabus auratus Linnaeus, gbif.org/species/1036779

Get data How-to Tools Community About

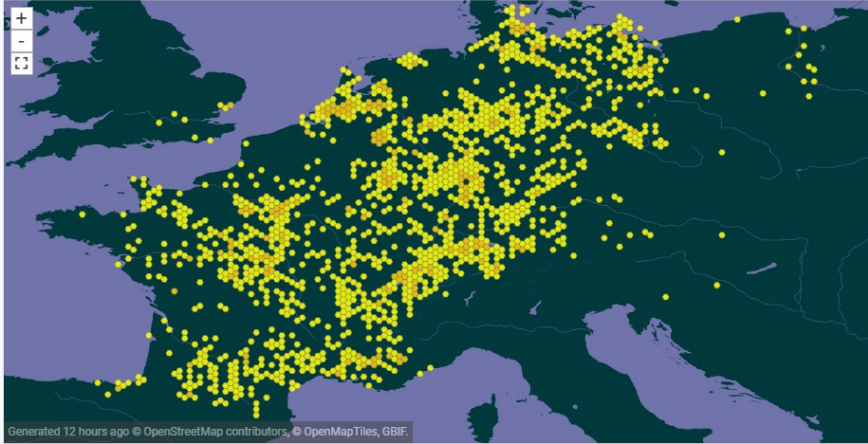
Classification

Overview 1 Treatment Metrics Reference Taxon

1,749 OCCURRENCES WITH IMAGES

4,247 GEOREFERENCED RECORDS

Generated 12 hours ago © OpenStreetMap contributors, © OpenMapTiles, GBIF.

Any year 1758 - 2023

Saxifraga-Frits Bink

Classification details:

- Class: Insecta
- Order: Coleoptera
- Family: Carabidae
- Genus: *Carabus* Linnaeus, 1758
- Species: *auratus* Linnaeus, 1760
- Subspecies: *auratus auratus* (Linnaeus, 1760)
- Subspecies: *auratus diensis* Tarrier, 1826
- Subspecies: *auratus honnoratii* (Linnaeus, 1760)

Zvláště chráněné druhy živočichů

Ochrana II: Záchranné programy (§ 52 ZoPK):

- **Koncepční nástroje krátkodobé povahy**
- **Určené pro 1) druhy ohrožené vyhynutím a 2) druhy, které nejsou ohroženy vyhynutím bezprostředně, ale patří k tzv. "konfliktním druhům".**
- **Oba typy programů jsou připravovány obdobným způsobem a jsou i podobně zajišťovány organizačně. Liší se zejména v typu navrhovaných opatření (větší podíl administrativních, výzkumných a osvětových typů opatření u programů péče).**

Záchranné centrum:

- **trvalé zařízení, v němž jsou chovány nebo pěstovány zadržené nebo zabavené živé exempláře,**
- **může být provozováno pouze na základě povolení MŽP. Na základě pověření ministerstva může být záchranné centrum provozováno rovněž organizační složkou státu,**
- **Provozovatel ZC má rozsáhlé povinnosti srovnatelné s chovatelem chráněných druhů**

Zvláště chráněné druhy živočichů

Ochrana III: Povinnost prokázání původu - § 54 ZoPK (přesah do CITES)

- Kdo drží, chová, pěstuje, dopravuje, prodává, vyměňuje, nabízí za účelem prodeje nebo výměny nebo zpracovává **zvláště chráněnou rostlinu, zvláště chráněného živočicha** nebo **rostlinu a živočicha chráněného podle mezinárodních úmluv nebo podle zvláštního právního předpisu o dovozu a vývozu ohrožených druhů**, je povinen na výzvu orgánu ochrany přírody **prokázat jejich zákonný původ** (povoleným dovozem, povoleným odebráním z přírody nebo sběrem, pěstováním v kultuře nebo povoleným odchovem z jedinců s původem prokázaným podle tohoto ustanovení a podobně).
- Dále je povinen na vyžádání orgánů ochrany přírody nebo strážce přírody **prokázat svoji totožnost**.
- Orgány ochrany přírody vydávají **rozhodnutí o tom, že se jedná o živočicha odchovaného v lidské péči**. Osvědčení je veřejnou listinou.

Výjimky na žádost - § 56

Právní forma:

- Rozhodnutí (řízení včetně účasti veřejnosti dle § 70 ZOPK), OOP, dohoda ve stanovených případech (nahrazuje výjimku) nebo součást JES nebo součást rozhodnutí podle § 83/9 ZOPK
- Předchozí souhlas k činnostem - v bližších ochranných podmínkách (§ 57 ZoPK)

Podmínky:

- jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody

U zvláště chráněných druhů chráněných právem EU

- jde o zájem ochrany živočichů nebo rostlin, prevenci závažných škod, ochranu veřejného zdraví nebo veřejné bezpečnosti nebo jiné důvody převažujícího veřejného zájmu (včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru), o výzkum a vzdělávání, opětovné osídlení a pod.
- neexistuje jiné uspokojivé řešení a povolovaná činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany

Výjimky na žádost - § 56

§ 56: zpravidla se výjimka uděluje rozhodnutím, závazné stanovisko se vydává při povolování výstavby, ale jedině pokud nebyl výskyt znám

Odst. 6: Zjistí-li se až po zahájení územního řízení, územního řízení s posouzením vlivů na životní prostředí, společného územního a stavebního řízení, společného územního a stavebního řízení s posouzením vlivů na životní prostředí nebo stavebního řízení, že stavebním záměrem povolovaným v tomto řízení **budou dotčeny ochranné podmínky zvláště chráněného druhu rostliny nebo živočicha** stanovené v § 49 nebo 50, **a tato skutečnost nebyla před zahájením tohoto řízení známa**, lze rozhodnutí v tomto řízení vydat pouze na základě závazného stanoviska orgánu ochrany přírody příslušného k povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, v němž orgán ochrany přírody posoudí splnění podmínek pro povolení výjimky uvedených v odstavcích 1 a 2 a může stanovit případné další podmínky povolení výjimky podle odstavce 3. **Povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů včetně stanovení dalších podmínek podle odstavce 3 je součástí výrokové části rozhodnutí** vydávaného v územním řízení, v územním řízení s posouzením vlivů na životní prostředí, ve společném územním a stavebním řízení, ve společném územním a stavebním řízení s posouzením vlivů na životní prostředí nebo ve stavebním řízení.

Příklad: krkavci a větrná elektrárna

[Přidat se](#) | [Seznam](#)

Novinky.cz

[Hlavní stránka](#) » [Domácí](#)

Větrný park má přednost před krkavci, rozhodl Nejvyšší správní soud

Nejvyšší správní soud (NSS) potvrdil výjimku pro stavbu větrného parku nedaleko obce Dvorce na Bruntálsku. Podle rozsudku v tomto konkrétním případě převážil veřejný zájem na produkci energie z obnovitelných zdrojů nad zájmem ochrany přírody a krajiny, konkrétně nad ochranou krkavce velkého. Stavba se ptáků podle dostupných informací dotkne jen omezenou měrou, vyplývá z rozsudku.

středa 8. února 2017, 11:44 - Brno

▲ Ilustrační foto

FOTO: Ondřej Kořínek, [Novinky](#)

REKLAMA

REKLAMA

Zákon nestanoví, KDY se vydává výjimka. Soudy: Pro výstavbu před vydáním územního rozhodnutí.

Výjimky ze zákona - rostliny

§ 49

Základní podmínky ochrany zvláště chráněných rostlin

(1) Zvláště chráněné rostliny jsou chráněny ve všech svých podzemních a nadzemních částech a všech vývojových stádiích; chráněn je rovněž jejich biotop. Je zakázáno tyto rostliny sbírat, trhat, vykopávat, poškozovat, ničit nebo jinak rušit ve vývoji. Je též zakázáno je držet, pěstovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat nebo nabízet za účelem prodeje nebo výměny.

(2) Ochrana podle odstavce 1 se na rostliny nevztahuje, pokud

a) rostou přirozeně uvnitř jiných kultur a jsou-li ničeny, poškozovány nebo rušeny v přirozeném vývoji v souvislosti s běžným obhospodařováním těchto kultur,

b) jsou pěstovány v kulturách získaných povoleným způsobem,

c) pocházejí z dovozu a nejsou předmětem ochrany podle mezinárodních úmluv.

(3) Za běžné obhospodařování podle odstavce 2 písm. a) se nepovažují zásahy, při kterých může dojít ke změně hydrologických půdních poměrů, půdního povrchu či chemických vlastností prostředí, kromě zásahů při obvyklém hospodaření v lesích podle platného lesního hospodářského plánu.

(4) Ustanovení odstavce 2 písm. a) neplatí pro druhy kriticky a silně ohrožené. V případě běžného obhospodařování pozemků s výskytem kriticky nebo silně ohrožených druhů rostlin mohou orgány ochrany přírody s vlastníkem nebo nájemcem pozemků uzavřít dohodu o způsobu hospodaření. Pokud vlastník nebo nájemce pozemku projeví o uzavření dohody písemně zájem, orgán ochrany přírody je s ním povinen ve lhůtě 30 dnů zahájit o této dohodě jednání. Orgán ochrany přírody při uzavírání dohody prověří, že neexistuje jiné uspokojivé řešení, je dán některý z důvodů uvedených v § 56 odst. 1 nebo 2 a navrhovaný způsob hospodaření neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu, který je na dané lokalitě předmětem ochrany podle práva Evropských společenství¹⁰⁾, z hlediska ochrany. Tyto skutečnosti musí být v dohodě výslovně uvedeny. Dohoda nahrazuje výjimku podle § 56.

(5) Bližší podmínky ochrany zvláště chráněných rostlin stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

Výjimky ze zákona - živočichové

§ 50

Základní podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů

(1) Zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Vybrané živočichy, kteří jsou chráněni i uhynulí, stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(2) Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla. Je též zakázáno je držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny.

(3) Ochrana podle tohoto zákona se nevztahuje na případy, kdy je zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů prokazatelně nezbytný v důsledku běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku nebo z důvodů hygienických, ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti anebo leteckého provozu. V těchto případech je ke způsobu a době zásahu nutné předchozí stanovisko orgánu ochrany přírody, pokud nejde o naléhavý zásah z hlediska veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti nebo bezpečnosti leteckého provozu. V tomto stanovisku orgán ochrany přírody může uložit náhradní ochranné opatření, například záchranný přenos živočichů.

(4) Ustanovení odstavce 3 neplatí pro druhy silně a kriticky ohrožené.

(5) Zákaz držení a dopravy se nevztahuje na mrtvé jedince zvláště chráněného druhu živočicha, jeho části nebo výrobku z něho, dovezeného do České republiky, pakliže držitel prokáže zákonný původ jedince v souladu s § 54 odst. 1 tohoto zákona. Tyto zákazy se rovněž nevztahují na mrtvé jedince zvláště chráněného druhu živočicha odebraného z přírody na území České republiky před datem přistoupení k Evropské unii, pakliže držitel prokáže zákonný původ jedince v souladu s právní úpravou platnou v době jeho nabytí.

(6) Bližší podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů, zejména pokud se jedná o zoologické zahrady, záchranné chovy, péči o zraněné živočichy a oprávnění k preparaci uhynulých živočichů stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(7) Opatření přijímaná na základě tohoto zákona musí brát v úvahu hospodářské, sociální a kulturní požadavky, regionální a místní zvláštnosti.

Správněprávní odpovědnost

Přestupky dle § 87 (např.):

Až 10.000 Kč:

*...nedovoleně zasahuje do přirozeného vývoje zvláště chráněných druhů rostlin,
...zraňuje, chová bez povolení zvláště chráněné živočichy nebo ptáky nebo jinak
nedovoleně zasahuje do jejich přirozeného vývoje,*

Až 20.000 Kč:

*...usmrcuje ptáky s výjimkou těch, kteří mohou být loveni, nebo zvláště chráněné
živočichy zařazené do kategorie ohrožených přímo nebo způsobí jejich úhyn
nedovoleným zásahem do jejich životního prostředí nebo chytá zvláště chráněné
živočichy,*

Až 100.000 Kč:

*...usmrtí zvláště chráněného živočicha kriticky nebo silně ohroženého druhu nebo
způsobí jeho úhyn zásahem do jeho životního prostředí,
...zničí zvláště chráněnou rostlinu kriticky nebo silně ohroženého druhu nebo způsobí
její úhyn zásahem do jejího životního prostředí,*

**Přestupky PO a podnikajících FO - obdobně (§ 88), pokuty až 1 milion Kč/2
miliony Kč**

+ možné další tresty (typicky zabránění věci)

Zvláště chráněné druhy živočichů (a rostlin)

Ochrana - příklad:

NSS 10 As 486/2021-52

ČIŽP uložila Ředitelství silnic a dálnic pokutu 200 000 Kč za dva přestupky:

- kácení bez povolení prostřednictvím společnosti KNAP Praha, s. r. o., dvou stromů (lip)
- pokácení sedmi stromů **a tím zasáhnutí do přirozeného vývoje dvou zvláště chráněných druhů** (páchníka hnědého a kovaříka rezavého) bez výjimky ze zákazu u zvláště chráněných živočichů

Námítky: kácela firma, není splněna materiální nebezpečnost

NSS:

- *...technický pracovník stěžovatele před zahájením kácení označil dřeviny pro pracovníky společnosti KNAP Praha. Mezi označenými dřevinami byly i stromy, jejichž pokácení založilo přestupek dle § 88 odst. 1 písm. e) téhož zákona. Stěžovatel v průběhu kácení prováděl na místě kontrolu pracovníků zhotovitele a měl tak kontrolu nad tím, jak kácení probíhá.*
- *námítka stěžovatele směřující proti závěru o naplnění materiální stránky druhého přestupku je zcela obecná. Stěžovatel ji nedoplnil žádnými argumenty, proč jeho jednání nebylo společensky škodlivé. NSS proto stěžovatele odkazuje na odůvodnění napadeného rozsudku, v jehož bodě 47 je podrobně popsáno, proč byla materiální stránka přestupku naplněna*

Zvláště chráněné druhy živočichů (a rostlin)

Ochrana - příklad:

MS v Praze 6 A 97/2019- 49:

§ 50 zákona o ochraně přírody a krajiny chrání volně žijící živočichy na principu komplexní ochrany jejich stanovišť, a **podle názoru soudu společenský zájem na jejich ochraně není namístě bagatelizovat**. Aby byla společenská nebezpečnost snížena, musely by existovat specifické okolnosti případu, které by ji zásadním způsobem snižovaly na nepatrný stupeň (srovnej: rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 4. 2015 č.j. 7 As 63/2015). **V posuzované věci však městský soud žádné takové specifické okolnosti případu neshledal, a ani žalobce takové okolnosti soudu nenabídl**. Má-li žalobce za to, že společenskou nebezpečnost snížila jeho následná spolupráce s Inspekcí, jmenovitě přemístění kmenů pokácených dřevin na vhodnou určenou lokalitu pro dokončení vývoje zvláště chráněných druhů brouků, pak soud s jeho názorem nesouhlasí. **Dodatečné částečné zmírnění dopadu zásahu proti zvláště chráněným druhům poté, co protiprávní jednání vyjde najevo, nemůže být okolností, která snižuje protiprávnost jednání. Ani existence povolení ke kácení dřevin a existence veřejného zájmu na kácení dřevin (zajištění bezpečnosti silničního provozu) nejsou okolnostmi, které by mohly snížit společenskou nebezpečnost žalobcova jednání**. Soud připomíná, že, jak zjistil z obsahu správního spisu, veřejný zájem spočívající v zajištění bezpečnosti silničního provozu bylo s nejvyšší pravděpodobností možné zajistit i při současném zajištění ochrany zvláště ohrožených druhů brouků, neboť bylo možné zajistit bezpečnost okolí předmětných dřevin například jejich ořezem na torzo, případně alespoň ponecháním kmenů na místě, což je řešení pro ochranu obou zvláště ohrožených druhů výhodnější. I přes udělení povolení ke kácení a existenci veřejného zájmu na bezpečnosti silničního provozu tedy soud považuje jednání spočívající v pokácení stromů bez vyžádání si příslušné výjimky za jednání se závažným následkem pro zvláště chráněný druh.

Trestněprávní odpovědnost

§ 299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami

1) ...usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář **chráněného druhu** a spáchá takový čin **na více než dvaceti pěti kusech** živočichů, rostlin nebo exemplářů, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v rozporu s jiným právním předpisem usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému **opatří jedince silně nebo kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím.**

§ 300 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti

Kdo z hrubé nedbalosti poruší jiný právní předpis tím, že **usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, opakovaně doveze, vyveze nebo proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje nebo sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu ve větším rozsahu než dvaceti pěti kusů nebo jedince kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím,** bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Obchodování s ohroženými druhy živočichů a rostlin

Ohledání zabavené kůže na pitevně. Vpravo Pavla Řihová.
Foto | Zdeněk Novák

Jednou z největších kauz u nás bylo odhalení nelegálního zpracování tygrů. Zvíře na snímku má podepřené končetiny, aby se nezkažila kůže. Její cena je na černém trhu od 50 do 100 tisíc Kč.
Licence | Všechna práva vyhrazena. Další šíření je možné jen se souhlasem autora
Zdroj | Celní správa

Blíže viz

<https://ekolist.cz/cz/publicistika/rozhovory/odhalovani-paseraku-zvirat-se-budu-venovat-dal-rika-byvala-inspektorka-pavla-rihova>

Inspektoři se podíleli například na odhalení nelegální výroby tygřího vývaru.
Zdroj | Policie ČR

Zajímavý fakt #2

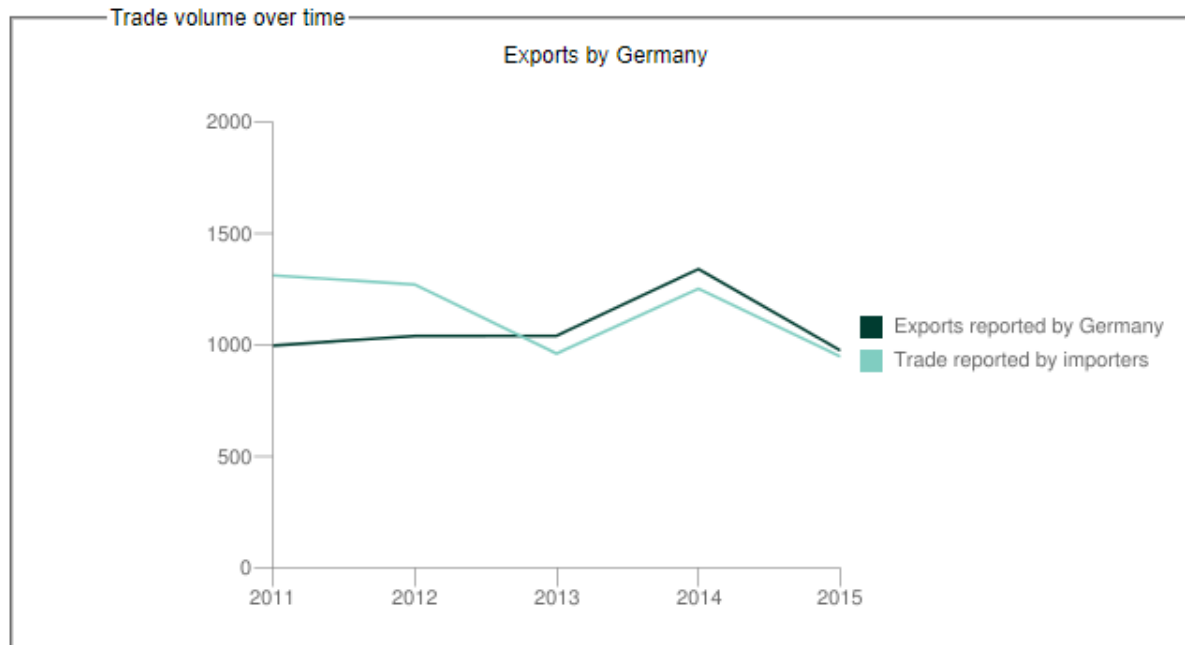
„V České republice je okolo 30 tisíc chovatelů chráněných druhů živočichů, v Polsku 3 tisíce, v Portugalsku 300.“

Trade in birds by Germany

Source: All Term: Live Years: 2011-2015

Imports Exports

Note: This dashboard is designed to give an overview of CITES trade data, and it only shows a subset of the over 15 million records found in the CITES trade database. For a more detailed query of all CITES trade data, visit the [CITES Trade Database](#).

ČR patří mezi velmoci v obchodování s ohroženými druhy živočichů a rostlin. Všimněte si např. zde údajů o vývozu chráněných ptáků z Německa...

Germany

Germany joined CITES in 1976.

Select Group i

Mammals

Birds

Reptiles

Amphibians

Fish

Invertebrates
(non-corals)

Corals

Orchids

Cacti

Plants
(excluding
cacti &
orchids)

Select Parameters i

Country: v

Year Range: v

Term: i v

Source: i v

Select Data to Display i

Trade volume over time i

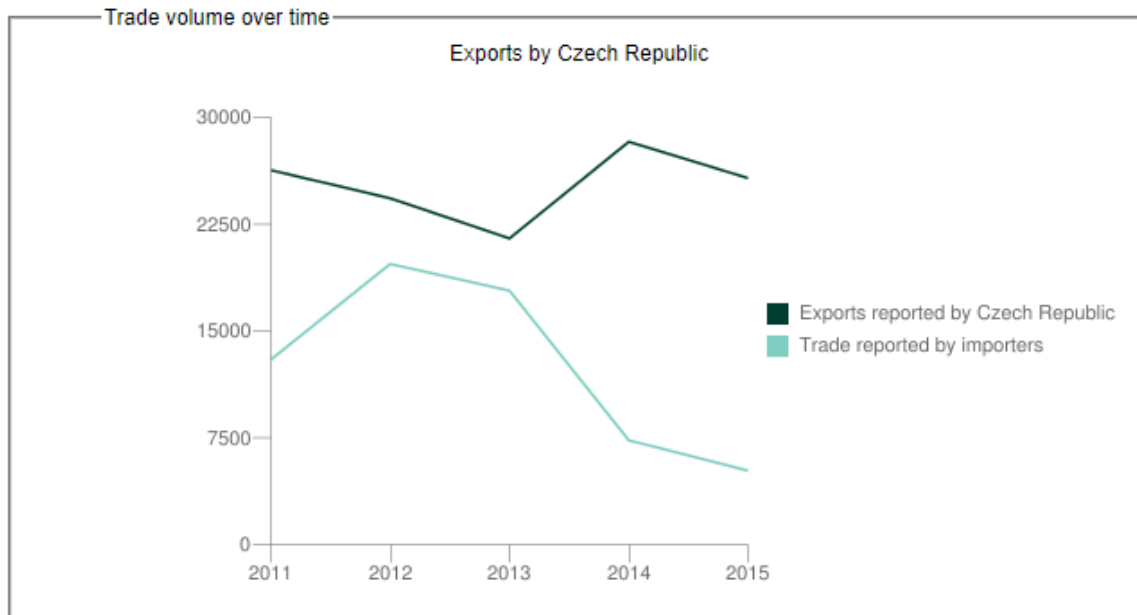
Trade by source i

Trade in birds by Czech Republic

Source: All Term: Live Years: 2011-2015

Imports Exports

Note: This dashboard is designed to give an overview of CITES trade data, and it only shows a subset of the over 15 million records found in the CITES trade database. For a more detailed query of all CITES trade data, visit the [CITES Trade Database](#).

...a české statistiky, které jsou násobně vyšší. Zároveň je patrný rozpor mezi hlášeným počtem vývozů a hlášeným počtem dovozů ve státech, kam ptáci míří.

Czech Republic

Czech Republic joined CITES in 1993.

Select Group i

Mammals

Birds

Reptiles

Amphibians

Fish

Invertebrates
(non-corals)

Corals

Orchids

Cacti

Plants
(excluding
cacti &
orchids)

Select Parameters i

Country:

Year Range:

Term: i

Source: i

Select Data to Display i

Trade volume over time i

Trade by source i

Top Taxa (exports)

[Download](#)[Full list](#)

<<	Kingdom	Phylum	Class	>>
----	---------	--------	-------	----

1. *Chamaeleo calytratus* (54 557)

2. *Psephotus haematonotus* (37 457)

3. *Platycercus eximius* (30 277)

4. *Cyanoramphus auriceps* (13 594)

5. *Furcifer pardalis* (12 583)

Top Taxa (imports)

[Download](#)[Full list](#)

<<	Kingdom	Phylum	Class	>>
----	---------	--------	-------	----

1. *Graptemys pseudogeographica* (50 175)

2. *Graptemys ouachitensis* (25 675)

3. *Dalbergia sissoo* (14 665)

4. *Graptemys hybrid* (8 825)

5. *Dalbergia latifolia* (7 072)

Druhy vývoz/dovoz ČR za 2016-2020.

Top Taxa (exports)

Download

Full list

<< Kingdom Phylum Class >>

CITES Wildlife TradeView 2022. Filters applied

1. *Hirudo verbana* (87 500)
2. *Daboia russelii* (75 138)
3. *Acipenser baerii* (15 264)
4. *Macaca mulatta* (11 817)
5. *Acipenser ruthenus* (11 535)

Top Taxa (imports)

Download

Full list

<< Kingdom Phylum Class >>

CITES Wildlife TradeView 2022. Filters applied

1. *Daboia russelii* (1 769 075)
2. *Alligator mississippiensis* (432 743)
3. *Euphorbia abyssinica* (257 410)
4. *Mauremys sinensis* (115 748)
5. *Cycas revoluta* (102 357)

Druhy vývoz/dovoz Německo za 2016-2020.

Filters

Country

Czech Republic

Country

Taxon

Taxon

Date range

Maximum range is 10 years

From:

2016

To:

2022

Unit

Number of specimens

Reset Apply

Top Trade Terms (exports)

Download

Full list

1. live (273 894)

2. seeds (1 229)

3. eggs (live) (6)

4. unspecified (3)

Top Trade Terms (imports)

Download

Full list

1. live (131 566)

2. carvings (9 820)

3. wood product (9 517)

4. veneer (2 400)

Typ exemplářů vývoz/dovoz ČR za 2016-2020.

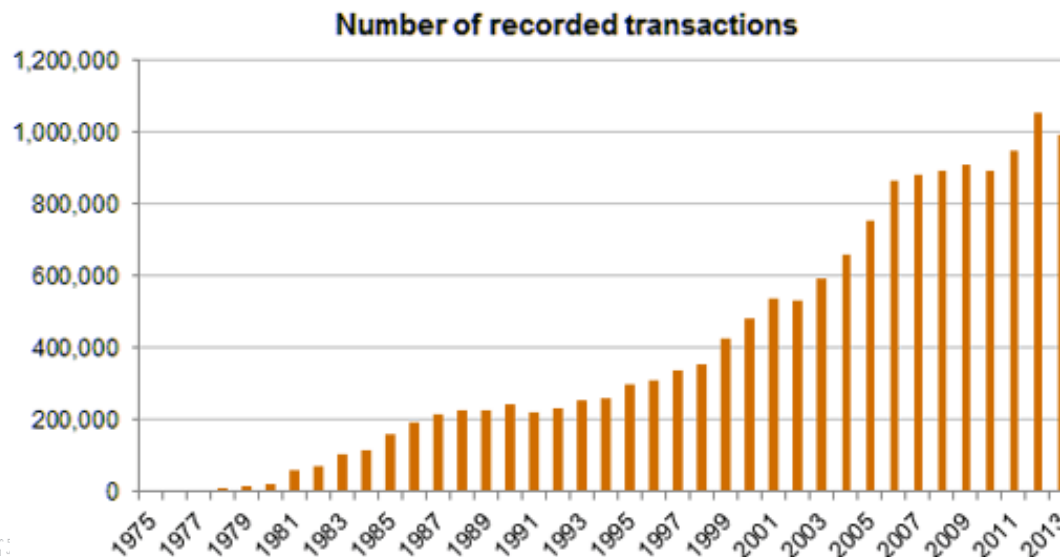

Obchodování s ohroženými druhy živočichů a rostlin

Cíle právní regulace:

- Minimalizovat využívání volné přírody (rostlin, živočichů) pro účely „obchodu“
- Kontrola a regulace mezinárodního obchodu (a pohybu vůbec)
  - se samotnými druhy
  - s jejich částmi
  - s výrobky z nich

Cílem právní úpravy není zcela zamezit trhu s ohroženými druhy, ale sledovat ho – a případně bránit vývozu nejvzácnějších druhů ze států, kde se ztrácejí ve volné přírodě.

Prameny právní úpravy

- **Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora – **CITES** - 1975)**
- **Nařízení Rady (ES) č. **338/97** ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi + změny a prováděcí nařízení**
- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1007/2009, o obchodování s produkty z tuleňů**
- **Zákon č. 100/2004 Sb. (zákon o obchodování s ohroženými druhy)**

Základním pramenem je tzv. úmluva CITES. Obchod v rámci EU se však řídí přímo účinným nařízením z roku 1997. Proto rozlišujeme dva režimy, které na sebe navazují, a také dvě podobné, ale ne zcela totožné kategorizace druhů podléhajících regulaci.

CITES (183 států – všechny členské státy EU a od roku 2015 i EU, ČSFR 1992)

- 35.000 druhů, z toho 29.000 druhů rostlin (většina orchideje)
- Vztahuje se živé organismy, **jakékoli jejich části, výrobky z nich**: z kožešin, kůží a kostí chráněných zvířat, sošky a řezby ze vzácných dřevin či slonoviny, výrobky tradiční asijské medicíny obsahující výtažky z chráněných živočichů či rostlin, gurmánské speciality aj.
- Živé i mrtvé organismy jsou v rámci CITES oficiálně označovány termínem **"exemplář"**.

Podobně jako ochrana zvláště chráněných druhů v ZOPK dopadá regulace obchodování i na mrtvé jedince nebo jejich části, rovněž i výrobky z nich.

- **Obtížná povaha - závazná mezinárodní úmluva, ale nástroje v ní obsažené nejsou závazné, dokud se nestanou součástí vnitrostátního práva**
- **Velké části smluvních stran chybí úprava zakazující ilegální obchod nebo ukládající sankce nebo umožňující zabavení exemplářů nebo vymezující odborné ochrany**
- **Možnost bilaterálních „sankcí“ (např. certifikace)**
- **Nechrání biotopy, neřeší příčiny ilegálního obchodu**
- **V rámci ochrany biodiversity je zaměření CITES paradoxně úzké**

PŘÍLOHY CITES

I - druhy bezprostředně ohrožené vyhubením (1 200 druhů, zákaz dovozu, vývozu, případně vždy nutná dokumentace – tzv. citesové permity)

II – druhy, které by mohly být ohroženy vyhubením (21 000 druhů), pokud by obchod nebyl regulován, případně podobné druhům v příloze I, obchod zpravidla na základě zvláštních povolení, ale běžně se obchoduje

III – druhy, které jsou ohroženy mez. obchodem pouze v určitých zemích a jsou chráněny na návrh těchto zemí - exportní povolení výkonného orgánu vyvážející země, jinak potvrzení o původu exempláře

- **Možnost rozdělení druhu podle populací mezi přílohy, případně zahrnutí pouze některé populace**
- **Odchované exempláře z přílohy I se považují za druhy z přílohy II**

Nariadení č. 338/97 (+ prováděcí nařízení):

Vychází z příloh CITES I až III a zahrnuje další druhy

A – CITES I + některé druhy CITES II

druhy přímo ohrožené vyhoubením a druhy, které se vyskytují ve volné přírodě EU a jsou chráněny zákony členských států EU nebo legislativou ES na ochranu přírody

např. rys ostrovid, káně lesní, želva sloní, čáp černý, orel jestřábí, ara zelený, střevíčník pantoflíček

B – zahrnuje většinu druhů přílohy CITES II, některé druhy CITES III+ další, jejichž dovoz do EU je pozastaven (nepůvodní druhy)

C - seznam druhů z přílohy CITES III

D -“neCITES“ druhy – EU monitoruje dovoz na svém území na základě oznámení o dovozu

Nařízení č. 338/97 (tzv. citesové nařízení + prováděcí nařízení):

Aplikační přednost!

Exemplář:

Čl. 2 písm. t):

- **Jakýkoli živočišný a rostlinný jedinec**, ať živý nebo neživý, patřící k některému z druhů zařazených do přílohy A-D
- **Jakákoli jeho část nebo odvozenina**, ať tvoří součást jiného zboží či nikoli
- **Jakékoli jiné zboží**, z něhož je podle průvodních dokumentů, obalu nebo označení či etikety nebo jakýchkoli jiných příznaků patrné, že **představuje nebo obsahuje části či odvozeniny** živočichů nebo rostlin druhů A-D

Pokud takové části či odvozeniny nejsou vyňaty z působnosti nařízení – vyznačením v přílohách

SEZNAM DRUHŮ ZAŘAZENÝCH DO PŘÍLOH A - D

Nařízení č. 338/97 – ve zkratce

Regulace obchodu

- Pro **dovoz exemplářů ohrožených druhů do EU** je nutné (vedle vývozního povolení) i povolení vydané orgánem země určení v EU nebo oznámení o dovozu.
- Pro **vývoz z EU** je nutné vývozní povolení nebo potvrzení o zpětném vývozu vydané orgánem země EU, v němž se exempláře nacházejí.
- Kategorie druhů jsou vyjmenovány v přílohách A až D nařízení.
- **Obchodování** s druhy uvedenými v **příloze A**, například s gepardem, je zakázáno, zatímco **pohyb živých živočichů** v rámci EU vyžaduje předchozí povolení.
- Na pohyb živých exemplářů druhů vyjmenovaných v přílohách B a C, např. kobry nebo promyky, se vztahují předpisy pro povolování a vhodné ubytování a péči, zatímco příloha D se týká pouze tranzitu živých živočichů, celých kůží a rostlinných produktů.
- Za specifických okolností lze nařídit další omezení a země EU mohou mít vlastní přísnější předpisy.
- **Zvláštní předpisy se vztahují na exempláře narozené a chované v zajetí nebo exempláře, které se narodily v důsledku umělého oplodnění, které jsou předmětem osobního vlastnictví nebo jsou určeny pro využití vědeckými institucemi.**

Organizace a komunikace

Země EU musí:

- určit celní úřady pro provádění kontrol;
- ustanovit výkonné a vědecké orgány odpovědné za provádění nařízení;
- sledovat dodržování a sankcionovat porušování;
- **vypracovávat zprávy a provádět výměnu informací o provádění a jakýchkoli zamítnutích povolení.**

MECHANISMUS REGULACE

Dovoz a vývoz mimo EU:

- povolení cílového členského státu,
- provedení potřebných kontrol,
- další podmínky podle zařazení.

Členské státy CITES musí:

- určit celní úřady pro provádění kontrol a formalit pro případ druhů uvedených v nařízení;
- ustanovit výkonné orgány a vědecké orgány zodpovědné za provádění nařízení;
- sledovat dodržování ustanovení nařízení a sankcionovat jeho porušování.
- ***transport exemplářů CITES mezi členskými státy EU není považován za dovoz a vývoz a není třeba dovozní ani vývozní povolení***

MECHANISMUS REGULACE

DRUHY Z PŘÍLOHY A nařízení je zakázáno jakkoli komerčně využívat

- prodávat
  - nakupovat
  - inzerovat
  - vystavovat za peníze
  - používat je k reklamě apod.
- Výjimky pro konkrétní případ nebo i činnosti (správní řízení, KÚ, správa CHKO, správa NP)

MECHANISMUS REGULACE

DRUHY Z PŘÍLOHY B nařízení je také zakázáno jakkoli komerčně využívat **s výjimkou případů, kdy lze přesvědčivě prokázat jejich legální obstarání.**

Výjimky ze zákazu (A i B):

- Exempláře byly získány dříve, **než se stala příslušná úprava účinnou**, nebo byly získány před **více než 50 lety**; nebo byly dovezeny do EU a **mají být používány k účelům, které neohrožují přežití dotyčných druhů**; nebo se jedná o exempláře živočišných druhů **narozené a odchované v zajetí nebo uměle vypěstované exempláře rostlinných druhů**, nebo jde o chov/pěstování/výzkum za účelem zachování.

Článek 8

Ustanovení týkající se regulace obchodních činností

MECHANISMUS REGULACE

1. Nákup, nabízení ke koupi, nabývání pro obchodní účely, veřejné vystavování pro obchodní účely, využívání pro obchodní zisk a prodej, držení za účelem prodeje, nabízení k prodeji nebo převážení za účelem prodeje exemplářů druhů zařazených do přílohy A je zakázáno.

2. Členské státy mohou zakázat držení exemplářů, zejména živých zvířat druhů zařazených do přílohy A.

3. V souladu s požadavky jiných právních předpisů Společenství o ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin **může být ze zákazů uvedených v odstavci 1 udělena případ od případu výjimka** ve formě příslušného potvrzení vydaného výkonným orgánem členského státu, ve kterém se exempláře nacházejí, **pokud:**

a) byly dané exempláře získány ve Společenství nebo do něho dovezeny **dříve, než se ustanovení** týkající se druhů zařazených do přílohy I úmluvy nebo do přílohy C1 nařízení (EHS) č. 3626/82 nebo do přílohy A **stala pro dané exempláře použitelnými**; nebo

b) se jedná o exempláře získané **před více než 50 lety**; nebo

c) **byly exempláře dovezeny do Společenství v souladu s ustanoveními tohoto nařízení a mají být používány k účelům, které neohrožují přežití dotyčných druhů**; nebo

d) se jedná o exempláře živočišných druhů **narozené a odchované v zajetí nebo uměle vypěstované exempláře rostlinných druhů**, případně pokud jde o části nebo odvozeniny takových exemplářů; nebo

e) jsou dané exempláře za výjimečných okolností potřebné pro pokrok vědeckého poznání nebo k nezbytným biomedicínským účelům podle směrnice Rady 86/609/EHS ze dne 24. listopadu 1986 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se ochrany zvířat používaných pro pokusné a jiné vědecké účely [6], kdy se ukáže, že daný druh je jediným vhodným druhem pro takové účely, a kdy nejsou k dispozici žádné exempláře daného druhu, které se narodily a byly odchovány v zajetí; nebo

f) jsou dané exempláře určeny k chovatelským nebo pěstitelským účelům, které přinesou užitek pro zachování dotyčných druhů; nebo

g) jsou dané exempláře určeny k výzkumným nebo vzdělávacím účelům zaměřeným na ochranu nebo zachování daných druhů; nebo

h) dané exempláře pocházejí z některého členského státu a byly získány z volné přírody v souladu s platnými právními předpisy tohoto členského státu.

4. Všeobecně platné odchylky od zákazů uvedených v odstavci 1 na základě podmínek zmíněných v odstavci 3, jakož i všeobecně platné odchylky týkající se druhů zařazených do přílohy A podle čl. 3 odst. 1 písm. b) bodu ii) může stanovit Komise v souladu s postupem podle článku 18. Jakékoli takové odchylky musí být v souladu s požadavky jiných právních předpisů Společenství o ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

5. Zákazy uvedené v odstavci 1 se vztahují také na exempláře druhů zařazených do přílohy B s výjimkou případů, kdy lze příslušnému orgánu dotyčného členského státu přesvědčivě prokázat, že takové exempláře byly získány, a pokud pocházejí z území mimo Společenství, že byly do něho dovezeny v souladu s požadavky platných právních předpisů o ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

6. Příslušné orgány členských států mohou podle vlastního uvážení prodávat jakékoli exempláře druhů zařazených do příloh B až D, které zabavily na základě tohoto nařízení, pod podmínkou, že tím nedojde k jejich vrácení přímo fyzické nebo právnické osobě, již byly zabaveny nebo jež se na daném přestupku podílela. Takové exempláře mohou být poté využívány ke všem účelům, jako kdyby byly získány legálně.

Mladý pár z Brna koupil kousek za městem domek, který dříve sloužil jako chata bohaté brněnské rodiny. V jedné ze starých šatních skříní se schovávalo překvapení - kožich z levharta (resp. z několika levhartů). Teoreticky je možné kožich prodat, protože na něj dopadá výjimka, která se týká starých exemplářů.

Jeden z mnoha inzerátů na serveru ifauna.cz. Koupit si jako domácího mazlíčka zvíře podléhající regulaci CITES je velmi jednoduché. Tedy pokud se chcete pyšnit kombou ušatou na přístrojové desce. Pochopitelně se často jedná o zvířata, která nejenže vyžadují pečlivou starost, ale také vůbec nepatří do zdejšího prostředí.

The screenshot shows the ifauna.cz website interface. At the top, there is a green navigation bar with the logo 'ifauna', a menu with 'EXOTIČTÍ SAVCI', 'INZERCE', 'DISKUSE', and 'ČLÁNKY', a search bar with the text 'Hledejte v inzerci', and a 'Přihlášení' button with a 'Registrace' link below it. Below the navigation bar, the breadcrumb trail reads 'iFauna.cz → Inzerce exotických savců → Komba Ušatá'. On the right side of this bar are buttons for 'Editovat inzerát', 'Smazat inzerát', and 'Zvýhodněte inzerát'. The main content area features a post titled 'Komba Ušatá' with the subtext 'Inzerováno 2 dny (117 zobrazení)'. There is a 'Koupím' button and a paragraph of text: 'Prosímvas shaním kombu usatou nemáte někdo info kde by se dala koupit finanční odměna by určitě byla děkuji za nabídky buď do e-mailu a nebo na číslo 732308134'. Below this is a 'Zadavatel - Kontakt' section with a profile icon for 'Lukke (další inzeráty od tohoto uživatele)', a phone number '732308134', and a location 'Brumov-Bylnice, okr. Zlín'. A map of the Czech Republic highlights the location. There is a 'Napište mi' button and two social media buttons: 'Ukažte inzerát známým!' and 'Poslat inzerát e-mailem'. At the bottom of the post is a link 'Nahlásit závadný inzerát'. On the right side of the screenshot is a vertical image showing a small, leopard-spotted chameleon sitting on a car's dashboard.

MECHANISMUS REGULACE

ČL 8/2 nařízení: Členské státy mohou zakázat držení exemplářů, zejména živých zvířat druhů zařazených do přílohy A.

- 22 členských států (plus Norsko)

- **Rozsudek Soudního dvora ve věci C-219/07 (*Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW a Andibel VZW proti Belgische Staat*):** královská vyhláška ze dne 7. prosince 2001, kterou se stanoví seznam zvířat, která smí být držena *„...nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jaká je dotčena ve věci v původním řízení, podle které se zákaz dovozu savců patřících k jiným druhům než těm, které jsou výslovně uvedeny v této právní úpravě, jejich držení a obchodování s nimi vztahuje na druhy savců, které nejsou uvedeny v příloze A tohoto nařízení...“*

Vedle regulace je možné dokonce úplně zakázat držení některých zvířat, například tygrů. Taková úprava, kterou přijalo již více než 20 členských států (Česko ne), není v rozporu s pravidly společného trhu, protože s ní nařízení výslovně počítá. Její přijetí může být odůvodněno tím, že se zvířata v lidské péči dožívají velmi nízkého věku, a to nejen ve srovnání s životem ve volné přírodě, ale i s životem v zoologické zahradě. V Belgii dokonce byla přijata vyhláška, která z výjimky udělala pravidlo – a představila stručný seznam druhů, které lze držet. Před SDEU vyhláška prošla.

ČESKÁ ÚPRAVA

zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (**zákon o obchodování s ohroženými druhy**):

- **MŽP** je tzv. výkonným orgánem CITES a např. **uděluje povolení k vývozu a dovozu** exemplářů ve vztahu ke třetím zemím,
  - **Agentura ochrany přírody a krajiny ČR** je tzv. vědeckým orgánem CITES a **vydává odborná vyjádření**, která jsou podkladem pro rozhodování MŽP
  - **celní orgány a Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP) jsou kontrolními orgány**, které dohlíží nad dodržováním povinností vyplývajících z Úmluvy, někdy též ve spolupráci se Státní veterinární správou a Státní rostlinolékařská správou
  - **krajské úřady povolují obchod s exempláři** CITES uvnitř EU, pokud takový proces nařízení č. 338/97 vyžaduje
- + vyhláška č. 210/2010 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obchodování s ohroženými druhy

DALŠÍ POVINNOSTI

- **Povinnost označit exempláře**
- **Registrace exemplářů (A + některé B)**
- **Povinnost na výzvu ČIŽP nebo celních orgánů **prokázat legální původ** (jinak zákaz realizace záměru, zadržení, zabavení)**
- **Povinnost získat výjimku** ke komerčnímu využití včetně např. veřejného vystavování pro obchodní účely

Trestněprávní odpovědnost

§ 299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami

1) ...usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přečovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář **chráněného druhu** a spáchá takový čin **na více než dvaceti pěti kusech** živočichů, rostlin nebo exemplářů, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v rozporu s jiným právním předpisem usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přečovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému **opatří jedince silně nebo kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím.**

§ 300 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti

Kdo z hrubé nedbalosti poruší jiný právní předpis tím, že **usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, opakovaně doveze, vyveze nebo proveze, přečovává, nabízí, zprostředkuje nebo sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu ve větším rozsahu než dvaceti pěti kusů nebo jedince kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím**, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Jedná se o stejná ustanovení TZ jako v případě ochrany ohrožených druhů podle ZOPK, protože se ve skutkových podstatách oba režimy sbíhají:

opatří jedince silně nebo kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny = ZOPK

nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím = CITES.

Pointa: Odpovědnost se vztahuje k exempláři, což může být třeba kosmetický přípravek nebo přívěšek se zubem nebo s chráněným korálem, který koupíte na dovolené na tržišti. Podobné „suvenýry“ se běžně prodávají – a podle vnitrostátního práva to nemusí být protizákonné. Pro vývoz však potřebujete splnit podmínky CITES – nebo Vás na letišti nemile překvapí celníci a policie.

Děkuji za pozornost!